Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ

Ўзбекистон Коммунистик партияси Марказий Қўмитасининг рўзномаси

1991 йил 9 май
ПАЙШАНБА
№ 88 (5.130).
БАҲОСИ 8 ТИЙИН

1974 йил 1 январдан чиқа бошлаган ♦ Ҳафтада беш марта чоп этилади

ДУРКУН НИҲОЛЛАР

Бекобод районидаги «Авангард» давлат хўжалиги пахтакорлари жорий йилда давлатга 4.083 тоннадан зиёд оқ олтин сотишга бел боғлашган. Об-ҳавонинг очиқ кунларидан унумли фойдаланган заршунослар чигитни қулай муддатларда, сифатли экишди. 1946 гектар майдонга саккиз иш кунида «Қирғиз-3» нав уруғи қадаб бўлинди. Бу тадбирдан аввал далага маҳаллий ва минерал ўғит солингани уруғни тупроқнинг табиий намида кўкартириб олиш имконини берди. Ҳозир бир текис униб чиққан ниҳоллар кўзни қувонтиради.

2-бўлимнинг Аҳмаджон Нишонов бошлиқ бригадаси аъзолари бу йил 57 гектар ернинг ҳар гектаридан 23 центнердан хирмон кўтариш, жами 790 тонна оқ олтин топширишни мақсад қилишган. Айни кезларда дастлабки ишлов қизғин амалга оширилаяпти. Шу бўлимдан Қаюм Жабборов, 5-бўлимдан Маманазар Саримсоқов бошлиқ бригадаларда ҳам тўлиқ гектарлар яратилмоқда.

Ғўза қатор ораларини сифатли юмшатишда Тўхтасин Шерматов, Ҳусанбой Омонов, Вали Жўраев сингари тажрибали механизаторлар ўрнак. Улар кунлик топшириқни бир ярим-икки ҳисса ошириб бажармоқдалар.

Хўжаликда деҳқонлар унумли меҳнат қилиб, кўнгилли ҳордиқ чиқаришлари учун барча шароит муҳайё этилган. Дала шийпонлари жиҳозланган. Эрта кўкламдан то йиғим-терим тугагунча бўлим ва бригадалар ўртасида ўзаро беллашув кенг йўлга қўйилади.

— Хўжалигимизда ҳосилдорликни ошириш, даромадни кўпайтириш эвазига меҳнаткашлар турмуш шароити яхшиланиб боряпти, — дейди хўжалик партия қўмитаси котиби Турдали Мамадалиев. — Шу боисдан пахтакорларимиз мўл ҳосил етиштиришдаги ҳар бир тадбирни ўз вақтида ўтказиш, ғўзаларни серҳосил қилиб ўстиришга алоҳида аҳамият беришади. Ҳозир ҳам парвариш кўнгилдагидек олиб борилмоқда.

Дарҳақиқат, меҳнат аҳли ваъдани бажариш учун сидқидилдан ишламоқда. Ҳар туп ниҳолни асраб-авайлаб дуркун ўстириш, қатор ораларини сифатли юмшатиш эътиборда бўляпти.

У. МУҲАМЕДОВ,
Э. ТЎЛАГАНОВ.

ХОРАЗМДА ШОЛИ ЭКИЛМОҚДА

Хоразмдаги ихтисослашган «Россия» давлат хўжалигининг шолипояларига экиш агрегатлари олиб чиқилди. Бу гал хўжаликда «юқоридан» кўрсатма бўлишини кутиб ўтирмай, шоликорларнинг ихтиёрлари билан экин-тикин ишлари олиб борилмоқда. Баъзи жамоалар қуруқ ерга техника ёрдамида шоли экишмоқда, бошқалари эса сув билан тўлдирилган шолипояларга қўлда уруғ сепишмоқда. Шоли экила бошлаган йиллар мобайнида ҳар иккала усул ҳам яхши эканлиги исботланган.

Давлат хўжалигида шоликорлик оилавий ва майда ижара звеноларига берилган. Натижада деҳқонларнинг мустақиллиги ортди, уларнинг ҳар бири қандай ишлаш қулай ва фойдали эканлигини ўзи ҳал қилади. Мақсад эса битта — вақтдан ютишдир. 2000 гектар ерга атиги 10 кун ичида шоли экиш керак бўлади. Экиш жадвалининг бу қадар қатъийлиги суғоришга ишлатиладиган сувдан фойдаланиш ниҳоятда чекланганлигидадир. Энди сувни ортиқча сарфлаганлик учун катта пул тўлаш керак бўлади.

Воҳадаги бошқа ихтисослашган хўжаликлар ҳам шоли экишни бошлаб юбордилар. «Гулистон», Ал-Хоразмий номли, «Беговот» ва «Янгиариқ» давлат хўжаликларида ишлар уюшқоқлик билан олиб борилмоқда.

Сув тақчиллигига қарамай, бу йил Хоразмда шоли етиштириладиган майдонлар камайтирилмади. Ҳозир бу майдонлар 25 минг гектарни ташкил этади. Вилоят аҳолисини, шунингдек анъанавий истеъмолчилар — жумҳурият саноат марказлари аҳолисини гуруч билан тўла таъминлашга қарор қилинди.

Ю. ИБРОҲИМОВ,
ЎзТАГ мухбири.

ТЕЖАМКОР ИЖАРАЧИЛАР

Сурхондарё вилоятидаги «Гулбаҳор» давлат хўжалигининг 1600 гектарлик пахта майдонида чигит униб чиқди. Бу ерлик деҳқонлар жала-ёмғирлар натижасида 600 гектар майдонга чигитни қайта экканларига қарамай, шундай бўлди. Бироқ, деҳқонлар ўсимликларни тезроқ ривожлантиришга муваффақ бўлдилар ва эндиликда культивация қила бошладилар.

Хўжалик пахтакорлари чигит экишда ҳам, ерга қайтадан уруғ ташлашда ҳам фақат биринчи навли уруғлардан фойдаланишди. Улар бунга баҳорги ишлар бошланган кунданоқ уруғликни тежаб-тергаб сарфлаш ҳисобидан эришдилар. Шунингдек ёқилғи-мойлаш материаллари, бошқа ресурсларни ҳам анчагина тежаб қолдилар. Деҳқонлар меҳнат қилишнинг ижара усулига ўтганлиги шундай натижа берди.

Бугун— Ғалаба куни

ҒАЛАБА ПАРАДИ ҚАТНАШЧИСИ

9 май—Ғалаба кунини совет кишилари ғурур, фахр ҳис-туйғуларига тўлиб тошган ҳолда, айни пайтда кўзда ёш билан қаршилайдилар. Хурсандчилигимизнинг боиси — СССР Қуролли Кучлари, шавкатли жангчиларимиз манфур душманни тор-мор этиб, жаҳонни фашизм вабосидан халос этдилар. Шу боис суронли йилларда мардлик, қаҳрамонлик кўрсатган, буюк ғалабага муносиб ҳисса қўшган табаррук кишиларни ҳар қанча эъзозласак, озлик қилади. Улар бизнинг бахтимиз, суянган тоғларимиздир!

Калинин районидаги Навоий номли жамоа хўжалигида истиқомат қилаётган Убайдулла ота Шерикбоевни ҳамқишлоқлари бахти кулган инсон, дея таърифлашади. Негаки, у урушга жўнаганида йигирма икки ёшли йигит эди. Жанг майдонларида ўзини кўрсатди, қанчадан-қанча душман аскарини ер тишлатди. Жанговар топшириқларни бажаришда алоҳида ажралиб турди. Неча бор ўлимларни доғда қолдирди. Босқинчиларни Берлингача қувиб бориш бахтига мушарраф бўлди. Энг муҳими бу табаррук инсон Ғалаба парадида иштирок этди.

Ҳозирги кунда Убайдулла ота қарилик гаштини сурмоқда. Нуридийдалари азиз боши атрофида парвона, маҳаллада ҳурмати баланд. У тўю маъракаларда бош-қош. Ким билан суҳбатлашманг, Ғалаба паради иштирокчиси ҳақида меҳр ва ҳавас билан гапиради.

Ҳ. КАРИМОВ,

СУРАТДА: собиқ жангчи Убайдулла Шерикбоевни оила аъзолари Ғалаба байрами билан қутлашмоқда.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ ва Б. АЛИМОВ олган сурат.

ШОНЛИ САНА ШАРАФИГА

7 май куни Тошкентда шаҳар меҳнаткашлари ва пойтахт гарнизони жангчилари вакилларининг 1941—1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида совет халқи ва унинг Қуролли Кучлари Ғалабасининг 46 йиллигига бағишланган тантанали йиғилиши бўлди. Қизил Байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи штаби бошлиғи генерал-лейтенант Ю. Д. Букреев йиғилишда маъруза қилди.

Йиғилишда Совет Иттифоқининг Улуғ Ватан урушидаги ғалабаси ғоят қонуний эканлиги таъкидланди. У социализмнинг улкан иқтисодий, ижтимоий-сиёсий ва маънавий имкониятларини, ишчилар синфи билан колхозчи деҳқонлар, мамлакатимиздаги барча халқлар иттифоқининг мустаҳкамлигини тўла-тўкис намоён қилди.

Халқимиз Буюк Ғалаба кунини мураккаб вазиятда кутиб олмоқда. Мамлакатдаги воқеаларнинг ривожи хавфли, барча совет кишилари учун, бутун Иттифоқимиз учун хатарли тус олмоқда.

Мамлакат тақдирини, одамларнинг шаъни ва қадрқимматини, ҳар бир хонадонда фаровонликни эъзозлайдиган барча кишилар биргаликда зўр ғайрат билан ҳаракат қиладиган пайт келди. Ижтимоий тотувлик, фуқаролар тинчлиги, барча сиёсий кучлар мухолифликдан ҳамда ўз иззат-нафсини кўзлашдан воз кечиши зарур.

Ўзбекистон меҳнаткашлари, туркистончи жангчилар барча совет кишилари каби мамлакатдаги вазиятни барқарорлаштириш ва тангликни бартараф этишнинг СССР Президенти билан тўққиз жумҳурият раҳбарларининг қўшма баёнотида таърифлаб берилган чора-тадбирлари жадаллик билан амалга оширилишига умид боғламоқдалар, деб таъкидланди йиғилишда.

Йиғилишда Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитетининг иккинчи котиби А. С. Ефимов нутқ сўзлади.

Тантанали йиғилишда Туркистон ҳарбий округи қўшинлари қўмондони генерал-полковник И. В. Фуженко, халқ депутатлари Тошкент вилоят Советининг раиси, вилоят партия комитетининг биринчи котиби С. Мамарасулов, халқ депутатлари Тошкент шаҳар Советининг раиси, шаҳар партия комитетининг биринчи котиби А. И. Фозилбеков қатнашдилар.

(ЎзТАГ).

ССР ПРЕЗИДЕНТИ СОВЕТ НЕМИСЛАРИ ВАКИЛЛАРИ БИЛАН УЧРАШДИ

СССР Президенти 7 май куни Кремлда совет немисларининг вакиллари —СССР немислари съездини тайёрлаш ташкилот комитетининг аъзолари ва фаоллари билан учрашди. Ташкилот комитетининг раиси академик Б. В. Раушенбах, учрашувнинг бошқа қатнашчилари сўнгги вақтда совет немисларини оқлаш юзасидан кўп иш қилинганлигини айтдилар. Бироқ бу йўлда кўпгина мураккаб муаммолар ҳал қилинмай қолмоқда.

2 миллионли халқнинг миллий мактаблари йўқлиги, немис тилида китоб нашр этиш камайганлиги, ягона адабий журнални чиқариш тўхтаб қолганлиги ҳақида ташвишланиб гапирилди. Совет немисларининг чет элга кетиб қолиши кўпайди, бунинг сабабларидан бири совет немислари давлатининг йўқлигидир.

СССР Президенти мамлакатимизда немис халқига самимий ҳурмат билан муносабатда бўлинаётганлигини таъкидлади. Мамлакатни ривожлантиришга унинг қўшган катта ҳиссаси тан олинмоқда. Совет немисларининг кўпчилиги СССРдан ташқарида яшашни хаёлларига ҳам келтира олмайди, улар кўп миллатли давлатни сақлаб қолиш ва янгилашни фаол ёқлаб чиқмоқдалар.

СССР халқ депутатлари биринчи съездида совет немислари муаммолари кенг миқёсда тилга олиб ўтилди. Ушбу ва шундан кейинги съездларнинг, СССР Олий Кенгаши сессияларининг қарорлари совет немислари тақдиридаги фожиали даврнинг барча оқибатларини бартараф этиш учун зарур ҳуқуқий негизни яратди.

Фикрлашиб олиш чоғида Волга бўйида немис давлатини тиклаш кун тартибида ўткир масала бўлиб турганлиги таъкидланди. Лекин бундай давлатни ана шу минтақада яшовчи барча халқларнинг туб манфаатлари ҳисобга олинган шароитдагина барпо этиш мумкин бўлади. Муаммо сиёсий ва иқтисодий шарт-шароитлар вужудга келишини ҳисобга олиб, босқичма-босқич ҳал этилиши лозим.

СССР Президенти СССР Вазирлар маҳкамаси ҳузурида СССР немисларига нисбатан ягона давлат сиёсатини амалга ошириш мақсадини кўзлаб ҳаракат қиладиган совет немислари муаммолари билан шуғулланувчи комитет тузиш тўғрисидаги таклифни қўллаб-қувватлади. Бунда давлат комиссиясининг ва СССР Олий Кенгаши комиссиясининг ижобий иши таъкидлаб ўтилди.

Совет Иттифоқи Президенти Улуғ Ватан уруши йилларида меҳнат армияси таркибида меҳнат қилган кишиларга нисбатан адолатни тиклаш тўғрисида фармон лойиҳаси тайёрланганини маълум қилди.

М. С. Горбачев совет немисларининг муаммолари тўла ҳал этилгунга қадар СССР Олий Кенгаши, Вазирлар маҳкамаси, мамлакат Президенти диққат марказида бўлишини барча совет немисларига етказишни илтимос қилди. Жумҳуриятлар ҳам бу муаммога зарур эътибор берадилар, деб ишонч билдирилди. Яқинда РСФСР Олий Кенгаши «Қатағон қилинган халқларни оқлаш тўғрисида» қонун қабул қилганлиги бунинг далилидир.

М. С. Горбачев СССР немислари съездини тайёрлаш ташкилот комитетига съезд муҳокамасига қўйиладиган масалаларни кўриб чиқишда муваффақият тилади.

Учрашувда Р. Н. Нишонов, В. К. Гусев, А. Н. Гиренко, РСФСР Вазирлар Кенгаши раисининг биринчи ўринбосари О. И. Лобов, Қозоғистон ССР Олий Кенгаши раисининг ўринбосари З. Л. Федотова, Саратов вилоят Советининг раиси К. П. Муренин, Волгоград вилоят Совети ижроия комитети раисининг ўринбосари А. И. Егин қатнашдилар.

ЖИГАРИСТОН: ҲАЁТ ДАВОМ ЭТМОҚДА

Жигаристон қўрғонидаги табиий офат юз берган жойда ишлар кечаю-кундуз давом этмоқда. Бу ерга етиб келган қурилиш бўлинмалари хавфли минтақада қолган 40 га яқин уйни бузиб ташлаб, жойларни текислай бошладилар. Бу қўрғонда яшовчи барча кишилар Ангрендаги қулай квартираларга, ётоқхоналарга жойлаштирилди. Табиий офат оқибатларини тугатиш ҳукумат комиссиясидан хабар қилишларича жабрланганлар озиқ-овқат, зарур моллар билан таъминланмоқда. Ун, ёрма, сут ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари одамларга ҳеч қандай чеклашсиз берилмоқда.

Янги қўрғон барпо этиладиган 15 гектарли участкада лойиҳа қидирув ишлари бошлаб юборилди. Бу участка фожиа юз берган жойдан уч-тўрт километр масофада бўлиб, шаҳар доирасидадир. Шикастланган қўрғон аҳолиси яна бир жойда яшаш истагини билдириб, бунинг учун ер участкалари ажратиб беришни сўрадилар. Ҳукумат комиссияси аъзолари таклиф этилган вариантларни тезда кўриб чиқиб, иш бошлаш тўғрисида қарор қабул қилди.

Бу ишларни «Агрострой» бирлашмаси, жумҳурият Қурилиш вазирлиги, Давлат сув хўжалиги қурилиши комитети, «Средазуголь» ишлаб чиқариш бирлашмаси, «Узколхозстрой» бирлашмаси бўлинмалари бажаради. Республика Давлат қурилиш комитети лойиҳачиларининг махсус ишчи гуруҳига дастлабки лойиҳаларни 15 майгача тайёрлаш топширилди. Бу ерда пишиқ ғиштдан тўрт ва беш хонали уйлар қурилади. Ҳар бир оилага саккиз сотих ер участкаси ажратилади.

Жумҳурият ҳукумати қурувчиларни зарур ресурслар ва материаллар билан таъминлайди. Иттифоқ ҳукумати ҳам техника ва бинокорлик материаллари ажратаётгани ҳақида Москвадан хабар келди. Табиий офатдан зарар кўрган районга цемент, металл, ёғоч-тахта жўнатилмоқда. Сентябрь ойидаёқ 50 оила янги жойда яшай бошлайди, унгача қўрғонга водопровод, электр, газ ва иссиқлик келтирилади. Уй-жойлар билан бир вақтда мактаб, болалар боғчаси, бошқа ижтимоий-маданий-маиший иншоотлар қурилади.

Келгусида қўрғон кенгаяди ва 60 гектар майдонни эгаллайди. Бунинг сабаби шундаки, жигаристонликларнинг яна 100 га яқин уйлари хавфли зонада қолмоқда. Яқин орада бошқа қўрғон ҳам бор, уни ҳам тез орада кўчириш мўлжалланган. Одамларнинг ўзлари қадрдон жойларида яшашни хоҳласалар ҳам, уларнинг ҳаётини хавф остида қолдириб бўлмайди.

Юз берган фожиа табиат билан ҳазиллашиб бўлмаслигини тасдиқлади. Ҳозир мутахассислар чор атрофни тўла текшириб, бундай хулоса чиқаришди: ёғингарчилик натижасида нам бўлиб қолган тупроқ 4—5 балли зилзила таъсирида сурилиб кетди.

Афсуски, бундай жойлар жумҳуриятда ва айниқса Тошкент вилоятида жуда кўп. Бундай хавфли жойларнинг кўпида уй-жойлар, ишлаб чиқариш иншоотлари бор. Энди узил-кесил қарор қабул қилинди. Хавфли зоналардан ҳамма одамлар кўчирилиши керак, уларга қадрдон қишлоқларига яқин жойда яшаш ва меҳнат қилиш учун меъёрий шароитлар яратилади. Жигаристон фожиасининг такрорланишига йўл қўйиб бўлмайди.

...Энди айтиш мумкинки, собиқ қишлоқ ўрнида одамларнинг хоҳишига биноан хотира боғи барпо этилади. Бу ерда тоғдан сурилган тупроқ ҳам, одамлар етиштирган мевали дарахтлар ҳам шундайлигича сақлаб қолинади. Фақат боғ кираверишида арк барпо этилади, биродарлик қабристонида эса ёдгорлик қад кўтаради. Ҳалок бўлган кишиларнинг номлари катта мармар тошга ёзиб қўйилади.

Республиканинг ҳар томонидан жабрдийдалар номига таъзияномалар ва ёрдам келмоқда. Табиий офат оқибатларини тугатишда ёрдам бериш учун қўшни Тожикистон ва Қирғизистондан Ангренга кўнгиллилар етиб келишди. Ғам-ташвиш одамларни жипслаштиради деб тўғри айтишади. Аммо жипслашиш учун бундай сабаблар бўлмагани яхшироқ.

А. БЕЗВЕРХОВ,
ЎзТАГ мухбири.

СССР МУДОФАА ВАЗИРИНИНГ БУЙРУҒИ

1991 йил 9 май · 210-сон · Москва шаҳри

Совет Қуролли Кучларининг жангчилари, Улуғ Ватан уруши фахрийлари, Совет Иттифоқи меҳнаткашлари!

9 майда совет халқи ва унинг Қуролли Кучларининг Улуғ Ватан урушида қозонган ғалабаси кунига 46 йил тўлади. Шафқатсиз жанг давомида кўп миллатли Ватанимизнинг озодлиги ва мустақиллиги ҳимоя қилиб қолинди, қадрдон еримиз босқинчилардан тозаланди, фашистлар Германияси ва унинг гумашталарига қақшатғич зарба берилди, Европа халқлари фашизм зулмидан озод қилинди.

Умумхалқ кураши тусини олган Улуғ Ватан уруши СССР халқлари дўстлиги ва қардошлигининг, улар иқтисодий, сиёсий ва ҳарбий иттифоқининг енгилмас ҳаётий кучини ишонарли тарзда тасдиқлади. Қуролли Кучларимиз жанг майдонларида ўз жанговар байроқлари шуҳратига шуҳрат қўшдилар. Совет жангчилари мислсиз оммавий қаҳрамонлик, юксак жанговар маҳорат кўрсатиб, ҳарбий қасамга, ҳарбий бурчга, ўз халқига содиқликларини намоён этдилар. Халқ лашкарлари, яширин иш олиб борувчилар ва партизанлар жангчилар билан ёнма-ён туриб душманга зарба бердилар. СССР фашизмни тор-мор келтиришга ҳал қилувчи ҳисса қўшганлиги билан совет кишилари ҳақли равишда фахрланадилар, улар умумий душманга қарши курашда иккинчи жаҳон уруши барча қатнашчиларининг хизматларини унутмайдилар ва ҳурмат қиладилар.

Бизнинг ғалабамиз инсоният олдида ер юзида мустаҳкам тинчлик ўрнатиш истиқболини очиб берди. Сўнгги йилларда бу истиқболлар халқаро сиёсий иқлимнинг соғломлашувида, қуролсизланишга доир музокара жараёнларидаги амалий ютуқларда мужассамлашиб моддий тус олди. Шу билан бир пайтда ҳозирги давримиздаги воқелик шундайки, ҳозирча ижобий ўзгаришлар муқаррар тус олгани йўқ, ҳарбий хавф сақланиб турибди. Улуғ Ватан уруши тўғрисидаги хотира совет кишиларидан юксак даражада ҳушёр бўлишни, мамлакатнинг мудофаа қобилияти тўғрисида ҳормай-толмай ғамхўрлик қилишни тақозо этмоқда.

Замонавий техника билан жиҳозланган ва юксак касб тайёргарлигидан ўтган, халқ мададига таянаётган Қуролли Кучлар урушнинг олдини олишнинг чинакам омили, Ватанимиз — ССР Иттифоқидаги барча халқлар хавфсизлиги ва суверенитетининг таянчига айланди. Совет жангчилари конституциявий бурчларига, кекса авлоднинг қаҳрамонона анъаналарига содиқдирлар. Улар совет жамиятини янгилашда фаол қатнашмоқдалар, ҳарбий ислоҳотнинг мураккаб вазифаларини қатъият билан ҳал қилмоқдалар, армия ва флотнинг жанговар тайёргарлигини етарли ва ишончли даражада сақлаб турибдилар.

Армия ва флот шахсий составини, уруш, меҳнат ва Қуролли Кучлар фахрийларини, барча совет кишиларини Буюк Ғалаба байрами билан табриклайман ва қутлайман!

Совет халқининг 1941 — 1945 йиллардаги Улуғ Ватан урушида қозонган ғалабасининг 46 йиллигини нишонлаш учун **буюраман:**

1991 йил 9 май куни маҳаллий вақт билан соат 22 да Ватанимиз пойтахти Қаҳрамон шаҳар Москвада, иттифоқдош республикаларнинг пойтахтларида, Қаҳрамон шаҳарлар — Ленинград, Волгоград, Одесса, Севастополь, Новороссийск, Керчь, Тула, Смоленск ва Мурманскда, Қаҳрамон Брест қалъасида, шунингдек Калининград, Львов, Ростов-Дон, Самара, Новосибирск, Чита, Хабаровск, Владивосток ва Североморскда тўплардан 30 марта ўқ узилиб артиллерия байрам салюти берилсин.

Ватанимизнинг озодлиги ва мустақиллиги учун жангларда ҳалок бўлган қаҳрамонларга абадий шон-шарафлар!

Яшасин қаҳрамон совет халқи ва унинг шавкатли Қуролли Кучлари!

СССР мудофаа вазири
Совет Иттифоқи Маршали
Д. ЯЗОВ.

ОЛАМНИ АСРАНГ, АЗИЗЛАР!

ТЎПЧИ ЖАСОРАТИ

Теварак-атрофни бир зумда қуюн қоплади. Устма-уст портлаётган бомбалардан на кўз очиб бўлади, на бош кўтариб. Оғир зарбалардан ер титрайди, димоққа аччиқ дуд, кўнгилни беҳузур қилувчи куюнди ҳиди уради. Бошлар устидан, ёнгинадан ажал уруғи — бомба парчалари даҳшат солиб, чийиллаб ўтиб кетади. Гумбур-гумбурлардан қулоқлар том битган.

Ниҳоят ҳаммаёқ бирдан жим-жит бўлиб қолди. Сукунатни окоплардаги ярадорларнинг инқиллашлари, ўқтин-ўқтин бақириқ-чақириқлари бузади. Ҳаво ҳужуми тугади. Лекин бу навбатдаги танк ва пиёдалар ҳаракатининг бошланиши даракчиси эди. Шунинг учун тўпчилар, пиёдалар ҳушёрликни оширдилар. Орадан кўп ўтмай кимдир қичқирди:

— Танклар!

— Тўплар ўқлансин! Нишон аниқ олинсин! — деган буйруқ янгради.

Муҳиддин снарядни эпчиллик билан тўпга жойлаштирди ва нишон олувчига «тайёр» ишорасини қилди. Шу пайт немис танкининг биринчи снаряди улардан 40—50 метрлар узоқда портлади.

— Танкларга қараб ўт очилсин!

Атрофни даҳшатли гумбурлашлар, снаряд парчаларининг чийиллаб учишлари, ярадорларнинг оҳ-воҳлари тутиб кетди. Ўқловчи Муҳиддиннинг қўли қўлига тегмай қолди. Тўп оғзидан олов пуркаб, немис танкларига қирон келтираяпти. Қуюқ тутун бурқсиб, жойида михланиб қолаётган танкларни, улардан чиқиб, қочмоқчи бўлган немисларни тутдек тўкилаётганини кўриб тўпчиларнинг ғайрати ошади. Айниқса Муҳиддин завқини яширолмайди:

— Бу кунингдан баттар бўл, тўнғиз қопгурлар. Шум ниятли бошларингни ғалвир қилмасак, юрган эканмиз...

Негадир тўпларнинг овози сустлашиб қолди. Немис танклари эса позицияга жуда яқинлашиб келарди. Шунда ўзини тутолмаган Муҳиддин: «Отсанг-чи!!!», дея бақириб юборди-ю бирдан ўзи ҳам бўшашиб кетди. Снаряд яшчиги бўм-бўш эди. Атрофни қараб кўрди, бирonта ҳам қолмабди. Дард устига чипқон деганларидек, шериги ҳам яраланган. Ўйлаб ўтиришга вақт йўқ. Муҳиддин шаҳд билан орқага ўрмалаб кетди. Машинада келтирилган снарядлар дарё-нинг у қирғоғида қолиб кетганди. Муҳиддин ўша томон ошиқди. Лекин снаряд солинган яшчик зил-замбил эди, жангчининг елкасини эзиб юборди. У душманга нисбатан қаҳр-ғазаб, Ватан меҳри кишига куч-қувват бағишлашига шунда ишонди. Елкалари шилиниб, вужуди зирқираб оғриса-да, тўпга снаряд ташиб келтириб турди. Унинг дадиллиги бошқаларга далда бўлиб, уларни ҳам ҳаракатга келтирди. Тўплар яна «сайрай» бошлади. Душман танклари чекинди. Уруш уруш-да, Муҳиддин Жаҳонгиров кўкрагидан қаттиқ яраланди. Икки ой даволанишга тўғри келди.

Жангдаги жасорати, дадиллиги муносиб тақдирланганлигини дивизияга келиб эшитди. Унга III даражали Шуҳрат ордени берилди.

...Жаҳонгиров немис-фашист газандаларига қарши жангни 1942 йилнинг июнь ойида Воронеж шаҳрида бошлаган эди. Кейинчалик Белоруссия, Польша, Пруссия шаҳарларини озод қилишда қатнашди. Шу даврда уч марта қаттиқ яраланди, лекин даволангач, яна жангга кирди. Жасурлиги учун 1944 йили II даражали Шуҳрат ордени, кейин эса Қизил Юлдуз ордени билан тақдирланди. Ғалабани Болтиқ денгизи бўйида кутиб олган Муҳиддин акани яна бир мукофот кутарди. Урушнинг охирги кунларида кўрсатган жасорати учун унга I даражали Ватан уруши ордени берилди.

1945 йилнинг ноябрь ойи. Навандак қишлоғидагилар Муҳиддин Жаҳонгировни илиқ кутиб олишди. 1945 йилнинг ноябрида уни пахтачилик звеносига бошлиқ этиб сайлашди, кейин бригадир бўлди. Қишлоқ хўжалик техникумини тугатгач, 22 йил агроном бўлиб ишлади. КПСС сафига ўтди. Қаерда, қайси вазифада ишламасин ўзининг ташкилотчилиги ва ташаббускорлиги, жонкуярлигини, тадбиркорлигини намойиш этди. 1987 йили Хатирчи ноҳиясидаги Акмал Икромов номли давлат хўжалиги меҳнаткашлари Муҳиддин Жаҳонгировни ҳурмат билан фахрийликка кузатишди.

Н. ЧУТБОЕВ.

ҲАЁТ ҚАДРИ

Немислар яна қарши ҳужумга ўтишди. Улар қандай бўлмасин муҳим стратегик аҳамиятга эга бўлган тепаликни қўлга киритиш учун барча куч билан ҳаракат қилишарди. Шу пайт миномётлар тилга кирди. Еру-кўкни қора қуюн қоплади. Фашистлар катта талафот бериб, орқага чекиндилар. Учинчи куни душман мадад кучлари кўмагида старшина П. Сайдазимов бошқараётган миномётчилар устига ёпирилди. Қўл жанги бошланди. Совет жангчилари бир қадам ҳам орқага чекинишмади. Ҳар қарич ер учун жон олиб, жон беришди. Ниҳоят, бу гал ҳам босқинчилар улоқтириб ташланди.

Қўмондонлик мазкур тепаликни эгаллаш чоғида мардлик, қаҳрамонлик кўрсатган миномётчиларни муносиб тақдирлади. Старшина Парпишер Сайдазимовнинг кўксини Ватан Уруши ордени безади. Ўзбек ўғлони оловли йилларда не-не қийинчиликларни бошидан кечирмади. Яраланиб, қайта жангга кирди. Кўп ўтмай у Қизил Юлдуз орденига сазовор бўлди.

Она қишлоғига ғалаба билан қайтган жасур жангчи ўзини меҳнат кучоғига урди. МТСда агроном бўлиб ишлади. Комсомол йўлланмаси билан халқ милициясига ишга ўтди. Ички ишлар бўлимининг ходими сифатида ибратли фаолият юритди. 1961 йилда Ўрта Осиё темир йўли Наманган ишчилар таъминоти бўлимига бошлиқ этиб тайинланди. Ғалча қишлоғи кишилари унга катта ишонч билдириб, Ўзбекистон ССР халқ депутати этиб сайладилар. Халқ вакили улуғ ишларга бош-қош бўлмоқда. Унинг жонбозлиги, ташкилотчилиги туфайли Намангандаги Дўстлик проспектида ажойиб оромгоҳ барпо этилди. Навоий кўчасида «Саҳоват» ошхонаси ишга тушди. Бу ерда уруш ногиронларига, муҳтож кишиларга бепул овқат берилади. 9-май — Ғалаба куни, ўзининг табаррук 70 ёшини нишонлаётган Парпишер ака Сайдазимов шундай дейди:

— Лаънати уруш халқимиз бошига не-не кулфатларни солмади. Оловли йилларни бир-бир кўз ўнгимдан ўтказсам, бутун вужудимни совуқ тер босади. Ҳозирги вақтдаги баъзи қийинчиликлар у азоблар олдида нима бўлибди. Яна қўлни қўлга берсак, ҳар ким ўз жойида сидқидил тер тўкса, дастурхонимиз тўкин-сочин бўлиши шубҳасиз. Ҳаётни севайлик, бир-биримизни қадрлайлик.

Абдулла ЖАМИЛ.

ОРДЕН ЭГАСИНИ ТОПДИ

Ёш муаллим Бобо Аълоев 1943 йилнинг август ойида Ватан ҳимоясига отланди. Не-не жангу жадалларда мардлик, қаҳрамонлик кўрсатди. Смоленск учун бўлган жангда қаттиқ яраланди. Калуга шаҳри госпиталида даволанди. Сўнгра Белоруссиянинг Орша шаҳри учун бўлган олишувларда иштирок этди. Оддий аскар Аълоевнинг полкдошлари Румыния, Венгрия шаҳар ва қишлоқларини фашистлардан тозаладилар. Айниқса Будапешт шаҳри, Балатон кўли бўйидаги жанглар унинг кўз олдидан кетмайди.

— Оддий аскар Аълоев, бир қадам олдинга.

Ўзбекистонлик жангчи сафдан ажралди.

— Солдатлар билан разведкага!

Сўнгги жангдан кейин ўн соат мобайнида душман битта ҳам йўқ узмади. Чамаси яна ҳийла ишлатаётганди. Ён-атроф жим-жит, уруш бўлмаётгандек. Вазиятни аниқлаш керак. Душман қўққисдан ҳужум қилишни мўлжаллаяпти чоғи. Бу вазифа Бобо ва унинг қуролдош дўстлари чекига тушди. Разведкачилар не машаққатлар билан мўлжалланган ерга етиб боришди. Ўта синчковлик билан душманнинг ўт очиш нуқталари харитага туширилди. Қайтишаётганида немис офицери автоматни сайратди. Аълоевнинг елкаси илма-тешик бўлиб кетди, ҳушсиз ерга йиқилди.

Госпиталда узоқ вақт даволанди. Комиссия уни ҳарбий хизматга яроқсиз деб топди. Ғалаба бонги янграганида ўзбекистонлик жангчи Арманистондаги госпиталда эди. Хушхабардан қалби қувончга тўлган йигит муҳим топшириқларни бажаришдаги қаҳрамонлиги учун Қизил Юлдуз ордени билан тақдирланганлигидан бехабар эди. Қарангки, 22 йилдан кейин орден эгасини топди. Ҳамқишлоқлари унутилмас кечада уни чин дилдан муборакбод этдилар.

Бобо Аълоев урушдан кейин ўқитувчиликни давом эттирди. Ўзбек тили ва адабиёти фанини ўтишда ҳамкасбларига намуна бўлди. Кўп йиллик ҳалол меҳнатлари муносиб тақдирланди: Ўзбекистон ССРда хизмат кўрсатган ўқитувчи унвонини олишга мушарраф бўлди. Айни кунларда ҳурматли ветеран ўзининг табаррук 70 ёшини қаршилаяпти. У Ромитан шаҳар Кенгашининг депутати, шаҳар уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши, Энгельс номли маҳалла қўмитаси раиси сифатида ибратли фаолият юритмоқда.

— Ҳозирги кунда оғир дамларни бошдан кечиряпмиз, — дейди Бобо Аълоев. — Нарх-навонинг кўтарилганлиги, таъминотдаги камчиликлар ҳаёт кечиришни анча қийинлаштирди. Бироқ бундай пайтларда қўлни қўлга бериб, сидқидил тер тўкишимиз керак. Аҳиллик, ҳамжиҳатлик бўлса, албатта яхши кунлар яна қайтади. Ахир қудратли дўстлик туфайлигина фашистларни гумдон қилиб, Рейхстаг устига Ғалаба байроғини тикдик.

Собиқ жангчининг уйи шаҳардаги Ёдгорлик хиёбони ёнгинасида. У ҳар сафар шу жойдан ўтар экан, номаълум аскар хотирасига ўрнатилган ҳайкал, ромитанлик жасур йигит, Совет Иттифоқи Қаҳрамони Эрнафас Хўжаев бюсти олдида сукут сақлайди. Оловли йилларда жон фидо қилган марду майдонларни хотирлайди, уларнинг қаҳрамонликлари олдида бош эгиб таъзим қилади.

С. БЕШИМОВ.

Ташаббускор коммунист, Арнасой район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши раиси Холбой Мирзаев ибратли ҳаёт йўлини босиб ўтган, табаррук кишилардан биридир. У оловли йилларда Белград ва Харьков шаҳарларини немис босқинчиларидан озод қилишда мардлик, қаҳрамонлик намуналарини кўрсатди. Қўмондонликнинг махсус топшириқларини аъло даражада бажарди.

Урушдан қайтгач, партия ходими сифатида фаолият юритди. Ташаббускорлар сафида Самарқанддан Жиззах чўлига отланди. Арнасой районидаги Рокоссовский номли давлат хўжалигида 18 йил бўлим бошқарувчиси бўлди. Пахтачиликни ривожлантириш, мўл, арзон ва сифатли хом ашё етиштиришнинг ўзига хос тажриба мактабини яратди. Умрдоши билан 7 нафар фарзандини меҳнатсевар кишилар қилиб тарбиялади. Ҳамқишлоқлари Холбой акани тиниб-тинчимас қалб соҳиби деб таърифлашади. Сабаби, ҳамиша муқаддас ташвишлар билан яшайди, ободончилик ишларига муносиб ҳисса қўшади. Ҳурматли ветераннинг жонбозлиги туфайли ҳашар йўли билан ажойиб боғ барпо этилди.

— Арнасой районида 400 нафарга яқин уруш ва меҳнат фахрийси истиқомат қилади, — дейди Холбой Мирзаев. — Улар ҳамиша ўзларини сафда деб билиб, мўл-кўлчилик ишига муносиб ҳисса қўшишяпти. Уруш қатнашчиларидан Ҳамроқул Ризаев, Ўроқ Бобоев, Қодирқул Сатторқулов, Жазузоқ Қолдибеков, Норқул Хушвақтов, шунингдек I ва II даражали Шуҳрат ордени нишондори Зулфиқор Жайнаров ёшлар ўртасида тарғибот-ташвиқот ишларини олиб бормоқдалар. Улар совет жангчиларининг Улуғ Ватан уруши йилларидаги мислсиз қаҳрамонликлари, дўстлик кучқудрати хусусида ҳикоя қилишмоқда.

СУРАТДА: Арнасой район уруш ва меҳнат ветеранлари кенгаши раиси Холбой Мирзаев (ўртада) ва ҳурматли оқсоқоллар Ўроқбой Бобоев, Ҳамид Сулаймонов янги боғдаги мевали дарахтни кўздан кечиришяпти.

У. ҚЎШВОҚОВ олган сурат.

БИТМАС ЖАРОҲАТ

...Маросимга йиғилганлар паст овозда гаплашиб ўтирарканлар, дамба-дам элат оғасининг товуши суҳбатни бўлиб турарди.

— Момо ўзи асли қаерлик!

— Украинадан бўлса керак. Эри урушда ҳалок бўлгач, бир яшар ўғли билан шу ерга келиб қолган.

— Неча ёшга кирган экан!

— Саксон учга.

— Қариндошлари борми!

— Ҳеч кими йўқ.

— Ўғли!..

— Ўғли йигирма ёшга етганда мотоциклдан йиқилиб ҳалок бўлган эди.

— Вой бўй! Бечора марҳума дунёда оғир мусибатларга гирифтор бўлган экан-да!!

— Эй, нимасини айтасиз. Барига отинг ўчгур уруш сабабчи! Очарчилик. Эвакуация. Дарбадарлик...

...Муштдек гўдагини бағрига босиб мунғайиб турган аёлга овул кенгаши раиси раҳми келиб сўради:

— Исминг нима!

— Еременко Ольга.

— Сен ҳеч қаёққа кетмайсан, мана шу мактабнинг бир хонасини берамиз. Боланг билан яшай берасан. Фаррош бўлиб ишлайсан. Қисмима, ҳали ҳаммаси яхши бўлади.

— Қувонганимдан йиғлаб юборибман, — деди ўшанда Ольга кўз ёшларини артиб.

Шундай қилиб у «Чалавош» овулида яшаб қолди ва улуғ даҳо Навоий бобомиз айтганларидек, элга қўшилиб эш топти!

Ольга ғайратли, тиниб-тинчимас, қалби покиза, тўғри сўзли инсон эди. Уни ҳамма ҳурмат қиларди. Ўғли аварияга учраб, бошига яна мусибат тушганида эл уни ёлғизлатиб қўймади. Мунтазам ёрдам қилишди. Ғамига шерик бўлдилар.

«Коммунизм», Ленин номли ўрта мактаб ўқувчилари навбатчилик ташкил қилиб, момонинг иссиқ-совуғидан хабар олдилар. У шодлигини, миннатдорчилигини «Дўстлик байроғи» рўзномаси саҳифаларида эълон қилди.

...Момони ҳамқишлоқлари сўнгги йўлга узатишди. Дафн маросимига Тўрткўл район ветеранлар кенгаши, район ҳарбий комиссариати, ижтимоий таъминот бўлими ҳамда бошқа ташкилотлардан вакиллар қатнашдилар.

Ҳа, мана шундай бағри кенг, инсонни қадрлайдиган, олижаноб халқимиз бор. Одамга эътибор — оламга эътибор!

Й. ТЎХТАБОЕВ.

ФАХРИЙЛАР ХИЗМАТИДА

Фарғона шаҳрида яшовчи Улуғ Ватан уруши қатнашчилари ҳамда байналмилалчи жангчилар 9 май — Ғалаба куни арафасида муносиб совға олдилар. Шаҳарнинг Карл Маркс кўчасида уларга хизмат кўрсатувчи «Шуҳрат» фахрийлар дўкони иш бошлади. Бу дўкон шаҳар саноат моллари савдо бирлашмасига қарашли бўлиб, унда электр товарлари, кийим-кечак, тикув материаллари, чинни идишлар ва бошқа халқ истеъмоли моллари билан ойига 27 минг сўмдан зиёд савдо хизмати кўрсатилади. Энди Фарғона шаҳрида ветеранлар учун хизмат қилаётган дўконлар сони учтага етди.

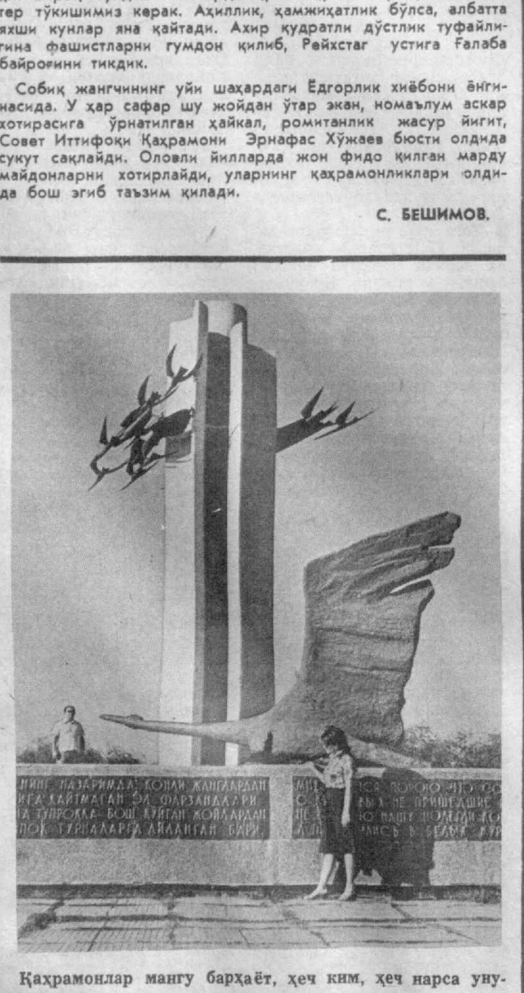

Қаҳрамонлар мангу барҳаёт, ҳеч ким, ҳеч нарса унутилмайди. Чирчиқ шаҳрида Улуғ Ватан урушида жон фидо қилган марду майдонлар хотирасига ўрнатилган ёдгорликнинг умумий кўриниши.

Н. МУҲАММАДЖОНОВ олган сурат.

ИЗЛАРИ КЎЗИМИЗГА ТЎТИЁ

Ким эл-юрт иши учун камарбаста бўлса, унинг бахт-саодати учун курашса, ўз ҳаловатидан кечса, ундай инсон ардоқланади, авлодлар қалбида мангу яшайди. Ҳақберди Рўзиев ҳам шундай сиймолардан. Унинг ўтли умри эзгуликлар, элга меҳр-муҳаббат билан тўла.

Ёз чилласи эди. Косон район партия комитетининг навбатдаги йиғилишида биринчи котиб Жалил Ҳаққулов хўжаликларда ғўза парваришининг ёмон аҳволдалиги, ўсимликни бегона ўт босиб кетганлиги тўғрисида ташвишланиб гапирди, фаоллардан ёрдам сўради. Мажлис тугаши билан мен Энгельс номли жамоа хўжалигининг Ҳақберди Рўзиев бригадасига бордим. Ярим тунда бригада дала шийпонига етиб келдик. Раисни шу ерда учратдик.

Ҳовуз бўйидаги чорпояда икки киши суҳбатлашиб ўтирарди. Улардан бири бригада бошлиғи Ҳақберди Рўзиев, иккинчиси шийпон қоровули экан.

— Бемаҳалда бу ёқларда нима қилиб юрибсиз, комсомол? — сўради Ҳақберди ака. — Меҳмон, ногиронлик қурсин, ўриндан тургани ҳам қўймайди, айбга буюрмайсиз, — деб узр сўради.

Мен унинг бригадасига вакил бўлиб келганимни айтдим. У бир пиёла иссиқ чой узатаркан деди:

— Сизни бекорга овора қилишибди. Экинни ўт босган эмас, бостиргани ҳам қўймаймиз. Элимиз бор. Кўпдан қуён қочиб қутулмас. Ўзимиздан ортадиган иш йўқ. Ҳа, майли, шу баҳонада меҳмон бўлиб кетасиз. Келмаганингизга ҳам кўп бўлди.

Шийпон атрофидаги, ҳовуз ёқасидаги тол ва теракларнинг майин шитири, шўхчан оқаётган сувнинг ирмоқдай жилдираши, узоқ-яқиндан чигирткаларнинг чириллаши мени аллалагандай бўлди. Уйқу элитди. Тонгда уйғонсам, ёнимда Ҳақберди ака йўқ. Қоровул атрофни супуряпти. Шийпон, унинг теварагини кўздан кечирдим. Пахсадан бўлса ҳам дид билан қурилган экан. Олди айвонида юз киши дам олиши мумкин. Бир ёнда хотин-қизлар, иккинчи ёнда эркаклар учун алоҳида хоналар. Четдаги катта хона болаларники. Шийпон атрофидаги пахта пайкалларида бегона ўт кўринмайди. Олисроқда тонгги сукунатни бузиб трактор экинга ишлов беряпти. Елкасида кетмон кўтарган икки-уч киши эгатларга сув тарашяпти.

— Меҳмон, нонушта қилиб олинг, Ҳақберди акангиз ҳали-вери келмайди. Саҳарда дала айланмаса, одамлардан хабар олмаса кўнгли жойига тушмайди. Бу унга азалдан одат, — деди қоровул чорпоя устига дастурхон ёзаркан.

Ҳақберди Рўзиев гоҳо яёв, гоҳо отда қирқ йилдан ортиқ дала кезди, умри дашту биёбонларда ўтди.

Олтмиш етти йиллик умрида тиним билмади. 30-йилларда бригадирлар тайёрлаш курсида ўқиди. Совет Армияси сафида хизмат қилди. Отлиқ полкнинг аскари бўлди. Уч йилдан сўнг қишлоғига қайтиб, Косон ҳарбий комиссариатида хизматни давом эттирди. Улуғ Ватан урушининг илк палласида иккинчи марта армияга чақирилди. Хизматни отлиқ полкда давом эттирди. Жангларда мардлик кўрсатди. Шиддатли отишмалардан бирида оёғидан ажралди. 1944 йилда қўлтиқ таёқда она юртига қайтиб келди. Лекин мен ногиронман, қўлимдан энди иш келмайди деб, ғам-андуҳ чекмади. Майдон кўрган, ўт-олов ичида чиниққан жангчи Рўзиевни Энгельс номли жамоа хўжалигининг коммунистлари ўзларига сиёсий раҳбар этиб сайладилар. Ҳақберди ака қишлоқда кишиларни эзгу ишларга, яратувчиликка ундади, сафарбар этди. Ёшларни халқ ишига содиқ қолишга, ҳалол, покиза яшашга, эътиқодли бўлишга чорлади. Жамоа хўжалигининг (ҳозирги давлат хўжалиги) юксалишида, бугунги қиёфасида унинг ҳам салмоқли ҳиссаси бор. Пахтачилик ривожи деб елиб-югурди. Одамларнинг ғамига, қувончига шерик бўлди. Далаларда мўл ҳосил битганда беҳад шодланди.

1961 йилди Ҳақберди Рўзиев жамоа фирқа қўмитаси котиблигини шогирдларидан бирига топширди. У Ушоқтепадаги пахтачилик бригадасига бош бўлди. Шу вазифада 10 йилдан ортиқ меҳнат қилди. Қолоқ жамоани илғорлар қаторига олиб чиқди. Косон районида биринчи бўлиб, ўз бригадаси ерига ингичка толали пахта уруғини қадади. Ҳақберди аканинг қўлтиқ таёққа суяниб, узоқ йиллар дала кезгани зое кетмади. Ипак пахта етиштиришда юксак натижага эришилди. Ҳақберди ака аввал жангчи, фирқа ходими сифатида элга танилган бўлса, энди у бободеҳқон номини олди. Катта-кичик анжуманларда, кенгашларда пахта илми устасининг сўзлари жаранглаб турди. У тажрибасини одамларга улашди. Пахтадан мўл ҳосил етиштиргани учун «Волга» машинаси билан тақдирланди. Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасининг икки марта кумуш медалини олди. Иттифоқ колхозчиларининг I съездига вакил бўлди. Уни кўп йиллар коммунистлар район ва вилоят партия қўмиталари конференцияларига вакил қилиб юборишди. Қишлоқ Советида 20 йилдан ортиқ муддат депутат сифатида фаолият кўрсатди. Унинг ташаббуси билан Ушоқтепа қишлоғида мактаб ва дала шийпони қурилди. Халқ хўжалигининг ривожидаги хизмати учун ордену медаллар ва бошқа ҳукумат мукофотлари билан тақдирланди.

Орадан ўн йилдан кўпроқ вақт ўтди. Жасур жангчи, донгдор деҳқон Ҳақберди Рўзиев орамизда йўқ. Фарзандлари, ёру дўстлари, замондошлари қалбида яшамоқда. У ҳаётда ўчмас из қолдирди. Пахтачиликда мактаб яратди. Яқинда бир гуруҳ дўстлари, шогирдлари билан хонадонида уни хотирлаб, ёдга олдик. Шогирди — Энгельс номли жамоа хўжалигининг собиқ раиси Маҳмараҳим Хуррамов шундай деди:

— Ҳақберди аканинг тақдири, умри жамоа хўжалигининг ривожига боғланган. Деҳқончиликда янги саҳифа очган бу инсон жамоанинг оқсоқоли эди. Бирон бир тадбир, тўю марака усиз ўтмасди. Ушоқтепа қишлоғининг ҳам «раиси», ҳам бригада бошлиғи эди. Бу участкадан доимо кўнглим тўқ эди. Зотан, бу ерда халқ дардига малҳам бўладиган бир зот истиқомат қиларди.

Пахтачилик бригадасининг собиқ бошлиғи, меҳнат фахрийси, моҳир пахтакор Ойбиби Баратова ҳам шуларни эслади:

— У киши билан уруш қийинчиликларини енгдик. Гоҳида оч-наҳор меҳнат қилардик. Устимиз кийимга ёлчимади. Ҳақберди ака уруш ногирони бўлса ҳам тани-жони соғ одамдан зиёд ишлади. Зўр иродали, камтар инсон эди. Ҳақберди Рўзиев деганда Ушоқтепа қишлоғи кўз ўнгимда гавдаланади.

Партия фахрийси Шодмон Файзиев, бригада бошлиғи Ўткир Темиров, Ҳақберди аканинг умр йўлдоши, ўн бир фарзанднинг онаси Ҳуким хола Исмоилова уни ихлосу эҳтиром билан эслашди.

Мени қаттиқ ташвишга солган жумбоқ бор: Ватан урушининг ногирони, одамлар бахти учун курашган меҳнат фахрийси, деҳқонлар сардори Ҳақберди Рўзиевнинг номини абадийлаштириш ҳақида на бирон киши, на бирон мутасадди ташкилот, на жамоа раҳбари қайғураётир. Марҳумлар ҳурматини жойига қўйиш, уларнинг ҳалол ҳаёт йўлини авлодларга етказишдек эзгу иш билан қачон шуғулланамиз. Ахир, бу тирикларнинг марҳумлар олдидаги бурчи эмасми?!

И. АМИРҚУЛОВ.

ДЕҲҚОНЧИЛИК ПОЙДЕВОРИ

Қишлоқ хўжалиги экинларидан баракали хирмон кўтариш энг аввало уруғлик сифатига боғлиқ. Лекин бугунги кунда ушбу соҳадаги аҳволни кўнгилдагидек деб бўлмайди.

Рўзномамизнинг шу йил 28 март сонида бу борадаги ишларни яхшилаш мақсадида барчани баҳс-мунозарага чорловчи мақола эълон қилинди. Ўзбекистон ССЖ қишлоқ хўжалиги вазири, жумҳурият халқ депутати М. И. ИСЛОМОВ билан мухбиримизнинг суҳбати ҳам шу мавзуга — республикамизда пахта, ғалла, озуқа ва бошқа экинлар уруғчилигининг ҳозирги аҳволи, муаммолари ҳамда истиқболига бағишланди.

— Мирзажон Йўлдошевич, жумҳуриятимиз қишлоқ хўжалигини ривожлантиришда, деҳқончилик маданиятини юксалтиришда уруғчилик бошқа жамики масалалардан кўра муҳимроқ ҳисобланади. Кейинги йилларда мазкур соҳадаги ишларни тартибга солиш, вазиятни яхшилаш учун нималар қилинди?

— Халқимизда «Сара уруғ — ҳосил бўлиқ» деган доно нақл бор. Бу бекорга айтилмаган. Ҳақиқий деҳқон доим биринчи галда уруғлик ғамини ейди. Афсуски, ўн-ўн беш йил бурунги сиёсат даврида барча жабҳаларда бўлгани сингари уруғчилик ҳам озми-кўпми издан чиқди.

Сўнгги уч-турт йилда бу тармоқда сифат жиҳатдан янги босқич, яъни ишни саноат негизига кўчириш бошланди. Республика миқёсида фаолият юритувчи «Узсортсемхлопок», «Тоза уруғ» (ғаллачиликда), «Шоликор», «Гибрид» (маккажўхоричиликда), «Союзхлопок», ғўза селекцияси ва уруғчилиги каби бир қанча илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари ташкил этилди. Уларда олиб борилаётган ишлар танланган йўл тўғри эканлигини тасдиқламоқда. Натижада нафақат жумҳурият хўжаликларини уруғлик билан таъминлаш, балки истиқболли навларни синаб кўриш ва ҳаётга жорий этиш ҳам яхшиланди.

Шу ўринда селекционер-олимларимиз кейинги пайтларда ғўза, ғалла, шоли, маккажўхорининг янги навларини яратиш юзасидан кўпгина иш қилганликларини таъкидлаш ўринлидир. Бу мазкур тармоқларни ривожлантириш, ҳосилдорликни кўтариш, маҳсулот сифатини ошириш имконини берди. Жамоа ва давлат хўжаликларининг иқтисодий аҳволи анча ўнгланди. Бултур республика деҳқончилик-саноат мажмуи бўйича 2 миллиард 260 миллион сўмдан зиёд фойда олиндики, бу аввалги йилга нисбатан 220 миллион сўм кўп. Ёки 1990 йилги кирим режаси 112 фоиз бажарилди. Зарар кўриб ишлаётган корхона, ташкилот ва хўжаликлар сони икки баравар камайди.

Аммо очиғини айтиш керак, колхоз ва совхозлар ҳануз маҳаллий шароитга мос, эртапишар, серҳосил пахта, шоли, маккажўхори, эртаги ва ўртаги сабзавот навларини, суғориладиган майдонлар учун ғалла, озуқа ҳамда оралиқ экинлари уруғларини танлаш имкониятига эга эмаслар. Кўпчилик уруғчилик хўжаликларида ўсимликларни рисоладагидек парваришлаш даражаси паст. У ёки бу нав уруғлари ва гибридлар етиштириш ҳамда сотиш режалари уддаланмаяпти. Бир қатор хўжаликларнинг моддий-техника базаси ҳозирги талабларга жавоб бермайди. Натижада экиш материалининг аксарият қисми биринчи ва иккинчи классга етказилмаяпти. Уруғлик маккажўхори ҳамда чигитларни саралаш вақтида навлар аралаштириб юборилмоқда. Бунинг учун жумҳурият Дон маҳсулотлари вазирлиги ва «Узхлопкопром» ишлаб чиқариш бирлашмаси корхоналари номига кўплаб норозилик билдирилаяпти.

Жойларда илмий муассасаларнинг экинлар уруғларининг тупроқ ва иқлим шароитига мос хилларини ўзлаштириш ҳақидаги тавсияномаларига етарли эътибор берилмаётир. Юқори сифатли уруғлик етиштиришдан манфаатдорлик масаласи тўла ҳал этилмаган. Хуллас, муҳим соҳада ҳали талай камчилик ва нуқсонлар мавжуд, уларни иложи борича қисқа фурсат ичида бартараф қилиш лозим.

— Сўнгги уч йилда республикамиз пахтачилигида ижобий томонга ўзгаришлар рўй берди. Экин майдонлари қисқартирилаётганига қарамай, ҳосилдорликни ошириш ҳисобига ялпи хом ашё миқдори унчалик озайгани йўқ. Ўтган йил натижалари айниқса фикримизни яққол исботлайди. Айтинг-чи, бунда ғўза уруғчилигининг қай даражада таъсири бор?

— Пахтазорларни камайтириб бориш, тупроқ самарадорлигини кўтариш, оқ олтин тайёрлашнинг умумий салмоғини эса бир меъёрда сақлаш олимлар ва деҳқонлар зиммасига ишга янгича ёндашиш, гектар ҳосилдорлигини юксалтириш ҳамда хом ашё сифатини яхшилаш вазифасини юкламоқда. Олдимизда шундай масалалар турибдики, уларни ишнинг кўзини билган ҳолда, омилкорлик билангина ҳал қилиш зарур. Эндиликда хориждаги ҳамкасбларнинг илғор тажрибаларини ўрганиш ва қўлланишни йўлга қўйиш керак. Шубҳасиз, айни пайтда уруғлик чигит тайёрлашга эътиборни кучайтириш даркор. Зеро, сара уруғ билан ҳосил миқдорини 10—15 фоиз ошириш мумкин.

Ғўза уруғчилигини яхшилаш мақсадида бирмунча илмий ва ташкилий ишлар қилинди. Жумҳурият ҳукуматининг қарори асосида етакчи соҳа уруғчилиги билан шуғулланадиган «Узсемхлопок» бирлашмаси тузилди. 29 та жамоа хўжалиги, 12 та давлат хўжалиги, битта пахта тозалаш заводи унинг ихтиёрига берилди.

Таъкидлаш жоизки, ҳукумат қарорида уруғчилик хўжаликлари ва уруғлик чигит тайёрлайдиган заводларни унга топшириш кўзда тутилган. Бироқ вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари ҳозирга қадар бу топшириқни тўлиқ бажаришгани йўқ. Тошкент, Қашқадарё, Самарқанд вилоятларида ишга эскича муносабатда бўлинмоқда. Бундай хатти-ҳаракат ғўза уруғчилигини сифат жиҳатдан қайта ташкил этишга, унинг шаклан ва мазмунан янгича тузилмасини яратишга тўсқинлик қилаяпти.

Ўтган йилларда бошқа минтақалардан шошқалоқлик билан экиш материаллари олиб келиш, улар талабга жавоб бермаса-да тупроққа қадаш ҳоллари учради. Эндиликда бунга сира йўл қўйиб бўлмайди. Уруғчиликка кўзни каттароқ очиб қараш, толаси яхши, сара навларнинг чигитларини экиш вақти етди. Бундан буён унинг ишлатилиши хусусида ҳам жиддий ўйлаш зарур. Гектарига 18—20, техника такомиллаша боргач ҳатто 12—15 килограммдан уруғ сарфлашга эришиш лозим. Бу борада гарчи элита уруғчилиги хўжаликларида тажриба ўтказилаётган, асос яратаётган бўлсак-да, бироқ ҳали кутилган натижани бермаяпти. Уларнинг кўпчилиги биринчи гуруҳга мансуб уруғлик етиштирмаётир. Вилоят, район қишлоқ хўжалиги органларининг, элита уруғчилигига ихтисослашган колхоз ва совхозларнинг раҳбарлари ҳамда мутахассислари масъулиятсизлиги, бепарволиги оқибатида Ф-175, Оқолтин, С-4727 ва бошқа навлар технологик жиҳатдан дастлабки ҳолатларини йўқотди.

Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти, Жиззах ва Қашқадарё вилоятларидаги элита хўжаликларида айниқса аҳвол қониқарсиз. Уларда навларга ажратиш яхши эмас, далалардаги кўриклар номига бажарилади, элита питомникларида белгиланган қоидаларга амал қилинмайди, лаборатория текширишларида хатоларга йўл қўйилмоқда. Бунга сабаб, жойларда топшириққа эътиборсизлик, кадрлар малакаси пастлиги билан бирга ишловчиларга тўланадиган меҳнат ҳақи камлиги, моддий ҳамда маънавий рағбат йўқлиги, зарур шароит яратилмаганлигидир.

— «Узсемхлопок» ишлаб чиқариш бирлашмасидан бошқа уруғчилик хўжаликларида аҳвол қандай?

— Республикамизда 230 та шунга ихтисослашган колхоз ва совхозлар бор. Уларнинг ишида ҳам талай нуқсонлар мавжуд. Кўпчилигида чигит унумдорлиги паст майдонларда қадалмоқда. Экинни ўғитлашда азот ва фосфорнинг меъёрига, парвариш талабларига риоя этилмаяпти. Уруғлик ҳосил берувчи ғўзалар баъзан чанқатиб ёки кўллатиб суғорилиши ҳоллари учрамоқда. Заракунанда ва бегона ўтлар ўз вақтида йўқотилмаяпти.

Бу хўжаликларда пахтани теришда ҳам қатор камчиликларга йўл қўйилмоқда. Йиғим-терим устидан етарли даражада назорат ўрнатилмаган. Шундай камчиликлар туфайли бултур Қорақалпоғистон мухтор жумҳуриятида атиги 21,9 фоиз биринчи гуруҳга мансуб уруғлик чигит тайёрланган. Ушбу кўрсаткич Жиззах вилоятида 22, Андижонда 27,7, Тошкент вилоятида 35,2, Хоразмда 33,1, Самарқандда эса 38,4 фоизга тўғри келди. Эндиликда ишга бундай масъулиятсизлик билан ёндашишга барҳам бериш лозим.

Уруғлик пахтани қайта ишлашни яхшилаш борасида ҳам кўп иш қилиш керак. Заводлар биринчи гуруҳга мансуб экиш материали тайёрлашга эришиш даркор. Тажриба кўрсатишича, улар уруғлик ҳосилни қабул қилиш, қайта ишлаш ва сақлашда кўплаб хатоликлар бўлаяпти. Қўнғирот пахта тозалаш заводида уруғлик хом ашёнинг 90, Хўжайлида 85, Шаҳрисабзда 83, Боёвутда 73, Бухоро пахта заводида 63 фоизи юқори намликда қабул қилинган. Қайта ишлаш корхоналарининг ҳаммасида ҳам элита ва биринчи гуруҳга мансуб уруғлик чигитларни сақлаш учун зарур шароит яратилмаган. Натижада навларнинг аралашиб кетиш ҳоллари рўй бермоқда.

Шунингдек, қайта ишлаш пайтида технологик жараёнлар бузилмоқда, бу чигитнинг шикастланишига олиб келаяпти. Бир мисол. Жиззах вилоятидаги заводларда 1991 йил баҳорида экиш учун 1.273 тонна туксизлантирилган уруғлик тайёрланган. Унинг 3—3,5 фоизи механик усулда майдаланиб кетиб, давлат стандарти талабига жавоб бермай қолган. Тукли чигитларда ҳам шундай ҳолатлар учрамоқда.

— Уруғликни синаш, таркибини аниқлаш ва назорат олиб бориш ҳам муҳим иш...

— Тўғри айтдингиз. Бу борада етарли имкониятга эгамиз. Уруғлик жамғармаси сифатини назорат қилувчи жумҳурият марказининг жойларда 54 та лабораторияси бор. Лекин баъзи лабораторияларнинг раҳбарлари ишга расмиятчилик билан муносабатда бўлишлари оқибатида заводларда юқори навли чигит тайёрлаш устидан назорат бўшаштириб юборилган. Ҳатто ўтган йили уруғликни текширмаслик ҳоллари бўлган.

«Узсемхлопок» бирлашмаси бу ишга ҳам эътиборни кучайтириши, лабораторияларни замонавий ускуналар билан таъминлашда ёрдам кўрсатиши зарур. Улардаги мавжуд жиҳозлар эскирган, ҳозирги талабга жавоб бермайди. Илмий-тадқиқот илмгоҳларининг олимлари, кашфиётчилар янги ўлчов ва назорат асбоблари яратиш ишларини жадаллаштиришлари лозим. Бундан ташқари вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари, «Хлопкопром» бирлашмаси лабораториялар учун чет эл ускуналарини харид қилишга валюта маблағларини аямасликлари керак.

Мазкур бирлашма, вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари ҳозир экилаётган навларни қисқартириш чораларини кўришлари даркор. Чунки айни пайтда республика бўйича 30 дан зиёд ғўза навларининг уруғи қадалмоқда. Шу билан бирга қайси жойга қандай навни экиш ҳақида аниқ тавсияномалар йўқ. Ҳар бир вилоятда маҳаллий шароитга мос навни аниқлаш селекционер ва уруғшуносларнинг олдида турган биринчи галдаги вазифадир. Ҳолбуки кейинги йилларда ғўза навларини тез-тез алмаштириш мутахассислар ва деҳқонларни қийнаб қўймоқда.

Эндиликда ташқи ва ички бозорларда рақобатлашадиган сифатли пахта толаси етиштириш тўғрисида ўйлаш керак. Ҳозирча бизда бундай рақобатбардош маҳсулот берадиган навлар йўқ ҳисоби. Бор-йўғи 15 фоиз тўртинчи тип тола тайёрланмоқда. Бу С-6524 навидан олинаяпти, лекин унинг чигитидан толани ажратиш мушкуллиги хусусида эътирозлар билдирилмоқда. Биринчи ва иккинчи тип толалар умуман йўқ. Бешинчи тип тола берувчи навларни етиштириш ҳам яхши йўлга қўйилмаган. Йигирма бир хил ғўза нави шундай саноат хом ашёси беради. Аммо, уларнинг ичида Ф-108 га тенг келадигани топилмайди.

— Маълумки, бундан буён дончиликка талаб кучайиб боради. Ғалла уруғчилигининг аҳволи қандай?

— Ғаллачилик ҳозир ҳам, бундан кейин ҳам жамоа ва давлат хўжаликлари иқтисодиётида муҳим ўрин тутади. Суғориладиган ва лалми ерларда бошоқли дон етиштириш учун қарийб бир миллион гектар майдон ажратилган. Йилига 1,8—2 миллион тонна маҳсулот етиштирилмоқда. Бироқ ушбу соҳанинг имкониятларидан ҳали тўлиқ фойдаланилмаётир. Оби ҳаво қулай келган йилларда ҳам лалмикорликда атиги 10—11, суғориладиган пайкалларнинг гектаридан ўртача 20—24 центнердан ғалла ҳосили олинаётгани қониқарли эмас.

Тармоқни жадал ривожлантириш учун бир қанча муаммолар мавжуд. Шулардан асосийси уруғчиликдир. Илғорлар тажрибаси қаерда бу иш илмий асосда, оқилона ташкил этилаётган бўлса, ўша жойда ҳосилдорлик ошаётганлигини яққол кўрсатиб турибди. Қамаши районидаги Карл Маркс номли давлат хўжалиги ғаллакорлари 12 минг гектардан ортиқ адир ерларга уруғ қадаб, ҳар гектаридан ўртача 18—20 центнердан ҳосил кўтаришмоқда. Ғаллаорол районидаги «Ғаллаорол», Ғафур Ғулом номли, Чироқчи районидаги Охунбобоев номли жамоа хўжаликларида ҳам яхши натижаларга эришилаяпти.

Навларни тўғри танлаш, сифатли уруғни экиш, меҳнатни ташкил этишнинг илғор усулларини қўлланиш натижасида Ворошилов районидаги «Ўзбекистон ССЖ 50 йиллиги», Олтиариқ районидаги «Ленинобод», Булунғур районидаги Фозил Йўлдош номли давлат хўжаликлари, Марҳамат районидаги Свердлов номли, Уйчи районидаги Ленин номли, Оқдарё районидаги Навоий номли, Оққўрғон районидаги Вотинцев номли, Ленинград районидаги Энгельс номли жамоа хўжаликларида ҳар гектардан 45—65 центнердан бошоқли дон ҳосили олинаётир.

Лекин кўпчилик хўжаликлар эътиборсизлик туфайли районлаштирилмаган навларни, сифатсиз уруғларни қадамоқдалар. Бошқача айтганда, улар дуч келган уруғни экишаверади. Жумҳурият бўйича олганда буғдойнинг 22, арпанинг 36, шолининг 10 фоиз уруғи районлашмаган навларга мансуб бўлмоқда.

Тўғри, ғаллачилик илмий-тадқиқот илмгоҳи жамоаси нав яратиш бўйича талай ишларни амалга оширган. Олимлар буғдойнинг 16, арпанинг 7 хил навини яратишган. Аммо масалага чуқурроқ ёндошилса уларнинг ҳаммаси лалми ерлар учун эканлиги аёнлашади.

Эндиликда дон етиштиришни кўпайтириш учун суғориладиган майдонларда ғалла экишга тўғри келмоқда. Бу борада навлар етишмаётир. Юқоридаги илмгоҳ ҳанузгача қадар олий гуруҳга мансуб бошоқни дон уруғларини кўпайтиришни ташкил этмаяпти. Шу боисдан бу экин уруғини қадашда районлаштирилганлиги ёки йўқлиги, лалми ёки суғориладиган ерларга тегишлилиги эътиборга олинмаяпти. Ана шундай пала-партишлик оқибатида Бухоро вилояти хўжаликларида суғориладиган майдонларда буғдойнинг лалмикорликда экиладиган «Қизил шарқ», «Тезпишар», «Красноводопадская-210» сингари навлари учрайди. Қашқадарё, Самарқанд ва бошқа вилоятларда ҳам шундай ҳолатни кўриш мумкин.

Уруғни экишга тайёрлашда ҳам катта камчиликларга йўл қўйилаяпти. Ўн иккинчи беш йиллик даврида ўртача олганда буғдой уруғининг 58, арпанинг 50 фоизи биринчи ва иккинчи класс талабларига жавоб берди, холос.

Бинобарин яқин вақт ичида уруғчиликка ихтисослашган хўжаликларни ҳар томонлама мустаҳкамлаш, уларни керакли қишлоқ хўжалиги техникаси ва асбоб-ускуналари билан таъминлашга ёрдам кўрсатиш олдимизда турган муҳим вазифа ҳисобланади. Ҳар бир хўжаликнинг уруғлик жамғармаси тайёрлаш бўйича белгиланган режаларни бажаришини назорат қилишни кучайтириш лозим. «Тоза уруғ», «Дон» илмий-ишлаб чиқариш бирлашмалари серҳосил буғдой, арпа, дуккакли ва мойли экинларнинг янги навларини яратишлари керак.

— Дон учун маккажўхори ҳам экилади...

— Чиндан ҳам бу экин дон етиштиришни кўпайтиришнинг муҳим омили ҳисобланади. Аммо кўпчилик хўжаликларда бу соҳада мавжуд имкониятнинг бор-йўғи ярмидан фойдаланилмоқда. Жумҳуриятимизда маккажўхори уруғчилигининг тузилиши аниқ белгиланган. «Гибрид» ишлаб чиқариш тузилмаси яратилган, унга ихтисослашган хўжаликлар бириктирилган.

Бироқ ҳамма иш силлиқ бораяпти, муаммо йўқ деб айта олмаймиз. Маккажўхори қадаладиган асосий майдонларга биргина БЦ-6661 гибриди қадалаяпти. Дон учун ҳам, озуқа учун ҳам фақат шу уруғ бор, холос. Эртапишар ва ўртаги маккажўхорининг районлаштирилган гибридлари ҳанузгача йўқ.

Дон учун оқ жўхори етиштиришга ҳам эътиборни қаратиш фурсати етди. Тупроқ ва иқлим шароитига маккажўхори ўстириш тўғри келмайдиган жойларда бу экинни экиш мақсадга мувофиқ. Демак, оқ жўхори уруғини тайёрлашни ҳам илмий асосда йўлга қўйиш зарур.

— Гарчи диёримиз шоличиликни ривожлантириш учун қулай, халқимиз гуручга ўч бўлса-да нима учундир бу экиннинг ўрни унчалик сезилмайди. Унинг навларини яратиш бўйича ишлар қай аҳволда?

— Шолининг мавжуд нави ҳамма жойда яхши ҳосил олиш имконини бермоқда. Бу кўрсаткич гектар бошига 70—80 центнердан тушаяпти. Лекин баъзи хўжаликларда экинни парваришлашда талабга риоя қилмаслик натижасида кўзланган ҳосил олинмай қолаётир. Айни пайтда ушбу соҳада ҳам уруғчилик ишларининг сифат даражаси паст. Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти, Хоразм ва Сурхондарё вилоятларининг кўпчилик хўжаликларида ҳар йили уруғлик жамғармаси етишмайди. Уруғчилик хўжаликлари хилланган уруғлар тайёрлаш режаларини барбод бермоқдалар. Бултур Хоразм вилояти хўжаликларида шундай бўлди. Оқибатда улар жорий йил учун давлат ресурсларидан 5 минг тонна шоли уруғи ажратишни сўрашди.

Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти ва Сурхондарё вилоятда шоличиликка ихтисослаштирилган хўжаликларда элита уруғларини кейинги йилга қолдириш уларнинг яроқсиз бўлишига олиб келаётганлиги ҳоллари ҳам учрамоқда. Жойларда уруғликнинг тозалиги, сақланиши, алмашлаб экишга риоя қилиш борасида талабчанлик ва масъулиятни кучайтириш даркор.

— Оралиқ ва такрор экиладиган озуқа экинларининг уруғлари бошқа минтақалардан келтирилмоқда. Бунга қачонгача чидаш мумкин?

— Тўғри, четдан келтирилаётганлиги, бизда районлаштирилмаганлиги учун ҳам улар яхши ҳосил бермайди. Маълумки, беда чорва озуқасида муҳим ўринга эга. Аммо унинг уруғчилиги ҳам кўнгилдагидек эмас. Аввало беда уруғи меъёридан ортиқча етиштирилмоқда, қолаверса, уларнинг сифати давлат стандарти талабига жавоб бермайди. Бу экин уруғчилиги ихтисослаштирилмаганлиги учун тайёрланган уруғларни тоза дейиш қийин.

Бу соҳада махсус звено ва бригадалар ташкил этган хўжаликларда яхши ҳосил олинаётир. Масалан, Ворошилов районидаги «Социализм» давлат хўжалиги ва Карл Маркс номли жамоа хўжалигида гектар ҳисобига 10—15, Боёвут районидаги «Ленинизм», Гулистон районидаги Навоий номли, Иштихон районидаги «8 Март» жамоа хўжаликларида эса 8—10 центнердан беда уруғи тайёрланмоқда. Илғорлар тажрибаси оммалаштирилиши лозим. Ҳар йили республика бўйича 50 минг гектардан зиёд майдонга уруғлик беда экилади. Агар уларнинг ҳосилдорлиги 4—5 центнер оширилса бу пайкалларни икки-уч баравар қисқартириш имкони туғилади. Бундан ташқари уруғ тозалайдиган техникаларни ҳам яхшилаш керак.

— Жумҳуриятимизда сабзавотчилик, полизчилик ва картошкачиликни ривожлантиришга доир бир қанча қарорлар қабул қилинди. Албатта бу йўл-йўриқлар шу экинлар ҳосилдорлигини оширишга қаратилган ташкилий ва бошқа тадбирларни ўз ичига олгандир. Шулардан бири, шубҳасиз, уруғчиликни яхшилаш масаласи ҳисобланади.

— Ҳозирги вақтда 24 та хўжаликда сабзавот, полиз ва картошка уруғлари етиштирилади. Булардан 14 таси шу соҳага ихтисослаштирилган. Улар йилига 20—24 минг центнергача сабзавот ва полиз экинлари уруғини тайёрламоқдалар. Бу колхозлар, совхозлар, бошқа қишлоқ хўжалиги ташкилотлари, шунингдек аҳоли эҳтиёжини тўла қондиришга етади. Демак, миқдор жиҳатидан ҳеч қандай камчилик йўқ. Бироқ бу экинларнинг уруғчилигига чуқурроқ назар ташланса муаммо ва нуқсонлар мавжудлиги кўзга ташланади.

Эртапишар, ташишда ўз хусусиятини йўқотмайдиган тарвуз ва қовун навлари, помидор, тузлаш учун қулай бодринг, барвақт етиладиган карам ва бошқа экинларнинг уруғлари ҳозирча йўқ. Баъзи маҳаллий навлар бундан 35—40 йил муқаддам районлаштирилган бўлиб, эндиликда эскирган ва сифатини йўқотган. Уларни яхшилаш устида иш олиб борилмаяпти. Янгиларини яратишни ҳам тезлаштириш зарур.

Картошкачиликнинг аҳволи қониқарсиз. Экин ҳосилдорлиги тобора пасаймоқда. Бултур у аввалги йилга нисбатан жумҳурият бўйича ўртача 14,5 центнерга озайган. Бухоро вилоятида 33,4, Сирдарёда 30,4, Фарғонада 30,5, Андижонда 28,7 центнерга камайиб кетди. Оқибатда картошка етиштириш режаси бажарилмади.

Табиийки бунда уруғчиликнинг ҳам таъсири бор. Бу борадаги аҳволни ҳатто ташвишли дейиш мумкин. Ўзимизда тайёрланаётган уруғлик эҳтиёжнинг атиги 5—8 фоизини қондиради. Қолгани четдан келтирилиб, 30—40 хил навдан иборат бўлади. Уларнинг фақат 6—10 фоизи бизда районлаштирилган, холос.

ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими, сабзавот-полиз экинлари ва картошкачилик илмий-тадқиқот илмгоҳи, «Узсортсемовощ» бирлашмаси бир неча йилдан бери республикамизда ўз картошка уруғлиги базамизни яратиш масаласини ҳал этмаётирлар. Шунингдек, жамоа ва давлат хўжаликлари ҳам масъулиятсизликка йўл қўйишаяпти: элита картошка уруғи озиқ-овқат сифатида ишлатилмоқда. «Узсортсемовощ» бирлашмасига қарашли хўжаликларда уруғлик картошкани сақлайдиган омборлар қурилиши чўзилиб кетмоқда. Бу ҳам ишда қийинчилик туғдираяпти. Умуман республика ҳукуматининг картошка уруғини кўпайтириш ва унинг сифатини яхшилаш тўғрисида 1990 йил 30 январда қабул қилган қарори жойларда қониқарсиз бажарилаяпти. Бирорта вилоятда уруғлик картошка етиштирадиган хўжалик ташкил этилмаган.

«Узсортсемовощ» бирлашмаси, вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари, илмий-тадқиқот муассасалари ва картошкачилик хўжаликларининг раҳбар ҳамда мутахассислари бу экин уруғчилигига бўлган ўз муносабатларини тубдан ўзгартиришлари керак. Эндиликда бундай уруғ етиштирадиган ва сотадиган, замонавий моддий-техника базасига эга фирмаларни ташкил этишимиз зарур.

— Мирзажон Йўлдошевич, уруғчилик ривожи селекция билан чамбарчас боғлиқ. Шу хусусда фикрингизни билдирсангиз.

— Тан олиш керакки, илмий муассасаларни хўжалик ҳисоби ва ўзини-ўзи пул билан таъминлашга ўтказиш селекциячилик фаолиятини мураккаблаштириб қўйди. Уларга маблағ етарлича ажратилмаяпти. Вилоят деҳқончилик-саноат уюшмалари, хўжаликлар селекционер муассасаларга янги нав ва гибридларни яратиш ҳақида буюртмалар беришмаётир. Натижада илмий-тадқиқот илмгоҳлари селекцияга алоқаси бўлмаган буюртмалар учун шартномалар тузишаяпти. Бу уларнинг куч ва маблағларини асосий ишдан четлаштиради, селекцион фаолиятни бўшаштириб юборади. Афтидан биз ВАСХНИЛ Ўрта Осиё бўлими билан биргаликда ушбу соҳани молиялаш, селекционерлар меҳнатини рағбатлантиришнинг янги усулини ишлаб чиқишимизга тўғри келади.

Дончиликдаги селекция ишлари миқёсини ҳам кенгайтириш лозим. Серҳосил, совуққа чидамли, касалликларга чалинмайдиган навлар яратилиши даркор. Буғдойнинг эртапишари 70—95 кунда етилади. Кузги арпа навларини ҳам яратиш пайти келди. Юқори ҳосилли маккажўхори гибридларини кўпайтириш зарур. Шу билан бирга соя, нўхат, мош, ерёнғоқ, кунжут, рапс, хашаки лавлаги ва бошқа экинларнинг хилма-хил навлари талаб қилинмоқда. Олимлар ва селекционерларимиз деҳқонлар билан биргаликда уруғчиликнинг қийин, лекин муҳим ва долзарб муаммоларини баҳамжиҳат ҳал қилмоқлари керакки, келгусида жумҳуриятимиз қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, экинлар ҳосилдорлигини ошириш, маҳсулот ва хом ашёлар етиштиришни кўпайтириш кўп жиҳатдан шунга боғлиқ.

Суҳбатдош:
Эргаш ИБРОҲИМОВ,
«Қишлоқ ҳақиқати»нинг деҳқончилик бўлими мудири.

Қарши районидаги «Аврора» давлат хўжалиги деҳқонлари ҳар йили республиканинг сабзавотчилик хўжаликларига салкам 40 тонна турли хил уруғликлар етказиб беришаяпти. Жорий йилги режалар ҳам қутлуғ: 37 тонна уруғликлар етиштириш ва сотиш, 4 минг тонна сабзавот, полиз, мева ва бошқа маҳсулотлар тайёрлаш кўзланган. Умуман, хўжалик бу йил камида ярим миллион сўм фойда олишни мўлжаллаяпти.

СУРАТЛАРДА: 1. Илғор бригада бошлиғи Ибодат Давлатова. Унинг жамоаси 42 гектар ерда деҳқончилик қилиб, 7 тонна уруғлик ва 1400 тонна мева-чева етиштиришга бел боғлаган. 2. Эртаги карам ўстирилаётган пайкалларда.

Ш. ШАРОПОВ олган суратлар. (ЎзТАГ).

Буюк ипак йўли бўйлаб

ҚИТЪАЛАР ЧОРРАҲАСИ

Антик даврнинг энг узун тижорат йўли устида жойлашган Хоразм, Бухоро, Самарқанд Шарқ ва Ғарб ўртасида савдо-сотиқни ривожлантиришда алоҳида ўрин тутган. Исроиллик олим М. Харэль Ўрта Осиёни қитъалар чорраҳаси деб атаган эди. Зотан, сафарга отланган карвонлар йўли айни шу манзилларда туташган.

Орадан минг йиллар ўтиб, шу йўл бўйлаб ЮНЕСКО томонидан ташкил этилган яна бир карвон халқаро экспедиция сафарига чиқди. Унда жаҳоннинг йигирмадан ортиқ мамлакатидан олимлар, жамоат арбоблари, журналистлар иштирок этмоқдалар.

Сайёҳлар яқинда қадимий Хоразм тупроғига қадам қўйдилар. Амударёнинг Чолиш кўприги олдида уларни партия, совет, жамоат ташкилотлари вакиллари, санъаткорлар, ўқувчи ёшлар тантанали кутиб олдилар. Аждодларимизнинг қадимий изидан йўл босган экспедиция аъзолари Хива шаҳри меҳнаткашлари билан биргаликда сайлларда қатнашдилар.

Хива район Кенгашининг раиси, партия қўмитасининг биринчи котиби Э. А. Раҳмонов меҳмонларни табриклар экан, қадимий шаҳарнинг ўтмиши ва ҳозирги ҳаёти хусусида тўхталди. Меҳмонлар Ичон қалъадаги кўпгина тарихий ёдгорликлар билан яқиндан танишдилар. Шундан кейин кўҳна Арк саҳнида шаҳар санъат мактаби ёш бахшилари ва халфалари, «Оразибон», «Достон» фольклор-этнографик дасталари, шовотлик масхарабозлар ижросида театрлаштирилган томошалар кўрсатилди. Келин тушиши, бешик тўйлари, қадимий урф-одат ва анъаналарни ўзида ифодалаган лавҳалар меҳмонларда катта таассурот уйғотди. Майдонга туялар карвони кириб келганда қалбларни ҳаяжон қамраб олди. Чунки бу манзара қадимий шаҳарга янада улуғворлик бахш этган эди. Меҳмонлар иштирокидаги сайллар кечгача давом этди.

— Бу шарқона маросимлар кўнглимга жуда яқин, — дейди Афғонистон таълим-тарбия вазирлиги тарих шўъбасининг ходими Шермуҳаммад Холор. — Бу юрт тарихини кўп эшитганман. Урганч, Хива, Бухоро, Самарқанд сингари шаҳарлар биз учун Маккаи мукаррамадек азиз. Кўриш насиб этганига минг шукур. Менинг тилагим шу: борди-келди аввалгидек изга тушиб халқларимиз оға-инидек бир-бирларига дўст-биродар бўлишса.

Ўз даврида ипак йўли кўп халқларнинг иқтисодий ва маданий юксалишига хизмат қилган. Моллар айирбошланиши, ҳунармандчилик буюмларининг такомиллашиши, халқимизнинг бойишига хизмат қилгани рост. Қолаверса, бу йўл дарё, денгиз орқали алоқа қилиш имконидан маҳрум бўлган Шарқ халқлари учун жуда ҳам фойдали эди. Ўша пайтларда ҳиндистонлик, хитойлик, афғонистонлик савдогарлар Ўрта Осиёнинг кўплаб шаҳарларига қатнаб турганлар. Машҳур савдогарларимиз ана шу мамлакатларга, улар орқали бошқа жойларга сафар қилганлар.

— Буюк ипак йўли замонавий тарзда қайта тикланса жаҳоннинг кўпгина мамлакатларида яшаётган кишилар учун қулайлик туғилар эди, — дейди Истамбулдаги Мармара олийгоҳи профессори Нодир Давлат.

Яқинда Хива шаҳридаги Нуруллабой қасрида «Буюк ипак йўли»даги шаҳарлар ва карвонсаройлар» мавзуида халқаро илмий семинар ўз ишини бошлади. Семинар иштирокчиларини вилоят Кенгаши раиси, вилоят партия қўмитасининг биринчи котиби Р. М. Худойберганова табриклаб, анжуман ишига муваффақият тилади.

Анжуманда экспедициянинг Совет томони илмий раҳбари, Ўзбекистон Фанлар академияси академиги, Ўзбекистон ССР Олий Советининг фан, халқ таълими ва ёдгорликларни сақлаш қўмитаси раиси А. Асқаровнинг «Ипак йўли ва унинг тарихий аҳамияти» мавзуидаги маърузаси тингланди. Г. А. Пугаченкова (СССР), Д. Ж. Симпсон (Англия), Е. Е. Неразик (СССР), Н. Диёрбекирли (Туркия) ва бошқа кўплаб олимлар ҳам ана шу мавзуда ўз фикр-мулоҳазаларини билдирдилар. Айниқса Ўзбекистон Фанлар академияси Қорақалпоғистон филиалининг раҳбари С. Камоловнинг Орол хусусидаги фикрлари алоҳида қимматга эга бўлди. Кўпчилик олимлар бу ердаги вазият билан танишгач, Орол бўйи халқларининг келажак тақдири хавфда эканлигини изҳор қилдилар. Бу муаммони умумжаҳон аҳамиятидаги масала даражасига кўтариш зарурлигини таъкидладилар.

Хиванинг ёши хусусида баҳс бўлиб ўтди. С. П. Губин, А. Асқаров, Е. Е. Неразик, В. И. Вайнберг, В. Н. Егодин каби тарихчиларнинг ўзаро мулоқотлари шуни кўрсатдики, бу шаҳар тупроғидан топилган қадимий ашёлар унинг ёшини 2300—2500 йил атрофида белгилаш имконини беради. Эҳтимол ундан ҳам зиёд бўлиши мумкин. Бу соҳада аниқ хулосага келиш учун қазиш ишлари олиб бориш лозим бўлади.

Анжуман ўз ишини бир неча кун давом эттирди.

Меҳмонлар шаҳарнинг бир қанча диққатга сазовор жойларида, саноат корхоналарида бўлдилар.

ЮНЕСКО халқаро экспедицияси аъзолари Бухорога йўл олишар экан, Боғот районидаги Қалъажиқ қўрғонини, Ҳазорасп районидаги Ҳазорасп қалъасини кўрдилар. Бу қўрғон ва қалъа бевосита «Буюк ипак йўли» йўналишига киради.

Ж. ЮСУПОВ.

●

СУРАТЛАРДА: 1. Буюк ипак йўли бўйлаб ЮНЕСКО томонидан ўтказилаётган муҳим тадбирда иштирок этаётган таниқли олимлар ва қалам аҳллари ҳамма жойда шундай нон-туз билан кутиб олинмоқда. 2. Францялик география олим П. Жантель (чапдан), Қорақалпоғистон мухтор жумҳурияти Табиатни муҳофаза этиш давлат қўмитаси раиси У. Х. Маткаримов ва профессор М. Муродов қадимий карвон йўлидаги ёдгорликларни кўздан кечиришмоқда.

А. РАҲИМБОЕВ ва М. БОЛТАБОЕВ олган суратлар.

МАДАНИЯТ ЯНГИЛИКЛАРИ

● **Термизда халқ ҳунармандлари бадиий асарлари кўргазма-савдоси очилди. Уста Ҳусниддин Ҳаитовнинг рангдор ёғоч қутичалари, Ф. Г. Дариновананинг сомондан ишланган суратлари, 10-мактаб ўқувчиларининг пластилиндан тайёрлаган буюмлари бу ерга келганларда катта қизиқиш уйғотди. Сотувдан тушган маблағнинг бир қисмидан ёш термизликлар бадиий ижодиётини ривожлантириш учун фойдаланишга қарор қилинди.**

● **Риштон районидаги Жалоер қишлоғида жойлашган мактабда ҳажвчи-рассом Тоҳиржон Ҳайдаровнинг асарлари кўргазмаси очилди. Бу яқин атрофда очилган мазкур дастлабки кўргазма катталарнинг ҳам, болаларнинг ҳам эътиборини жалб этди. Сиёсий ва ижтимоий мавзулардаги ҳажвий суратлар, сопол идишларга моҳирона чизилган ўртоқлик ҳазиллари ҳаммага маъқул бўлди.**

● **Андижондаги 47-болалар боғчасида ташкил этилган фольклор-этнография ансамбли уч ёшдан етти ёшгача бўлган артистлардан иборат. Ансамблнинг мақсади болаларда кичик ёшданоқ ўз халқи мусиқий анъаналарига муҳаббат уйғотишдир. Ўзбек фольклорининг билимдони Соҳиба Рўзматова бу одатдан ташқари жамоанинг бадиий раҳбари бўлди. Яна ўн икки тарбиячи унинг ғайратига шерик бўлиб, репертуар танлашда, болаларга қўшиқ ва рақсларни ўргатишда ёрдам бермоқда. Ансамбль вилоят фольклор жамоаларининг дастлабки кўрик-танловига тайёргарлик кўрмоқда.**

● **Урганч аҳолиси кино сеансларини ўзлари ҳам унда иштирок этаётгандек томоша қилиш имконига эга бўлди. «Хоразм» кинотеатрида стереоскопия киноси кўрсатила бошланди. Бундай кинони аҳолига вилоят маданият бошқармаси совға қилди. Махсус аппаратларни Чехословакиядан, стереоскопия кўзойнакларини эса Германиядан сотиб олишди. «Кинонинг ичига кириб кетиш»да айни шундай кўзойнаклар ёрдам беради. Ускуналарни созлашда Москвадаги кинематография илмий-текшириш илмгоҳининг мутахассислари кўмаклашишди.**

● **Ибн Сино номидаги Бухоро вилоят кутубхонасида очилган онлавий мутолаа залининг мақсади болаликданоқ китобга муҳаббат уйғотишдир. Залга болалар беш ёшдан бошлаб киришлари мумкин. Кичкинтойлар бу ерга ўз ота-оналари, бувалари ҳамда бувилари билан бирга келишади. Улар ранг-баранг суратли китобчаларни томоша қилишади, саргузаштлар, табиат, тарих тўғрисидаги қизиқарли ҳикояларни тинглашади. Кутубхона ходимларининг тавсиялари эса болаларда изчил ўқиш кўникмаларини ҳосил қилишда ёрдам беради.**

ШИНГИЛ ТАБАССУМ

— Дадаси, тунов куни зиёфатда Лолахоннинг эгнидаги қимматбаҳо кўйлакдан менга ҳам олиб бераман, дегандингиз. Ваъдангизни унутганингиз йўқми?

— Э, қизиқмисан, хотин? Киши тунда нималар демайди. Ҳали ўша гапга ишониб юрибсанми?!

* * *

— Нима учун сочингиз тўкилган, дада? — сўради ўғли профессордан.

— Кўп ўқиганимдан.

— Мана энди билиб олдим.

— Нимани, ўғлим?!

— Кўп ўқишнинг зарарини!

* * *

— Оғайни, уйингда супурги йўқ эмиш, шу ростми?

— Ҳа, хотиним уни менга отаверганидан ўша лаънатини харид қилмай қўйганман.

* * *

— Оғайни, тугмани қаердан топса бўларкан?

— Автобус ҳайдовчиларидан сўрасангиз, топиб беришади.

* * *

Меҳмон мезбоннинг ўғли билан кўришди:

— Эсонмисан-омонмисан?

— Иккаласи ҳам эмасман, менинг отим Йўлдош.

• Спорт • Спорт • Спорт • Спорт

ФУТБОЛ

Ўтган йили жумҳуриятимизнинг икки клуби мамлакат чемпионатининг биринчи гуруҳига йўлланма олган, бу кўп сонли ишқибозларни бениҳоя мамнун этганди. Улар ўзларига билдирилган умидни оқлаш учун ҳаракат қилаяптими?

Бу саволга «ҳа» деб жавоб бериш керак. Айниқса, Наманганнинг «Навбаҳор» жамоаси муваффақиятли қатнашмоқда. Ҳамюртларимиз мавсумни сафарда бошлаб, ўзгалар майдонида ўтказилган икки учрашувдан қўш очко олган эдилар.

Наманганлик чипор тўп усталари ўз майдонларида бўлган икки учрашувни муваффақиятли якунлаб, мухлисларини бениҳоя мамнун этдилар. Дастлаб Ярославлнинг «Шинник», сўнгра Нижний Новгороднинг «Локомотив» жамоаларини мағлубиятга учратишди. Иккала учрашув ҳам бир хил — 2:0 ҳисобида «Навбаҳор»нинг ғалабаси билан тугади. Бу наманганлик футболчиларга ўйинлар жадвалида юқори кўтарилиб, пешқадамлар сафига чиқиб олиш имконини берди.

«Навбаҳор» сафардаги учрашувни ҳам муваффақиятли ўтказди. Юртдошларимиз Бокуда маҳаллий «Нефтчи» клубининг меҳмони бўлдилар. Қизиқарли ўтган учрашув 1:0 ҳисобида якунланди. «Навбаҳор» футболчилари ана шу ягона тўпнинг муаллифи бўлдилар. Натижада улар қўш очкони қўлга киритиб, ўз мавқеларини янада мустаҳкамлаб олишди.

Фарғонанинг «Нефтяник» жамоаси ҳам бу турда ўзгалар майдонида ўйнади. Ҳамюртларимиз Сухумида маҳаллий «Динамо» клуби билан куч синашдилар. Аммо уларнинг омади келмади. Учрашув 3:0 ҳисобида динамочилар фойдасига тугади. Бу мағлубиятга қарамай «Нефтяник» ёмон ўйнамаяпти. Фарғоналик футболчилар ҳам ўтган икки турда «Навбаҳор» каби қўш ғалабани қўлга киритгандилар. Улар ўйинлар жадвалининг ўрталарида боришаяпти.

Бошқа учрашувлар натижаси билан танишинг: «Уралмаш» — «Текстильщик» (Камишин) — 3:0, «Геолог» — «Факел» — 0:0, «Зенит» — «Зимбрул» — 0:0, «Пардаугава» — «Буковина» — 0:2, «Ротор» — «Котайк» 2:0, «Қайрат» — «Динамо» (Ставрополь) — 0:0, «Ростсельмаш» — «Таврия» — 5:0, «Кубань» — «Тилигул» — 3:3.

* * *

Мамлакат биринчилигининг олий гуруҳида навбатдаги тур учрашувлари ниҳоясига етди. Мусобақа пешқадамлари — Москва армиячилари Запорожьеда маҳаллий «Металлург» жамоаси билан учрашдилар. 90 дақиқалик қизғин курашдан сўнг иккала томон дарвозаси ҳам дахлсиз қолиб, қўш очко ўзаро баҳам кўрилди.

Москвада бўлиб ўтган маҳаллий «Торпедо» ва Минскнинг «Динамо» жамоалари ўртасидаги баҳсда меҳмонларнинг қўли баланд келди. Улар майдон эгаларини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратдилар.

ШАХМАТ

Амстердам шаҳрида голландиялик собиқ жаҳон чемпиони Макс Эйве хотирасига бағишлаб халқаро мусобақа ўтказилмоқда. Унда ер юзининг кучли гроссмейстерлари қатнашмоқдалар. Улар ўртасида шахмат тожи соҳиби Гарри Каспаров билан собиқ жаҳон чемпиони Анатолий Карпов ҳам бор.

Халқаро мусобақада ҳар бир партия кескин кураш остида ўтаётганлигини алоҳида таъкидлаш керак. Каспаров ҳам, Карпов ҳам дастлабки уч турда рақиблари билан дуранг ўйнадилар.

Мана ниҳоят тўртинчи турда Карпов юртдоши Гуревични мағлубиятга учратиб, илк ғалабани қўлга киритди. Каспаров эса яна дуранг ўйнади.

Уч очко тўплаган англиялик Найжел Шорт гроссмейстерлар баҳсида пешқадамлик қилмоқда.

Муҳаррир Н. ЁҚУБОВ.

РЕКЛАМА ВА ЭЪЛОНЛАР

АНДИЖОН ПАХТАЧИЛИК ОЛИЙ БИЛИМГОҲИ

1991—1992 ўқув йили учун

кундузги бўлимнинг 1 курсига

қуйидаги ихтисослар бўйича

ТАЛАБАЛАР ҚАБУЛ ҚИЛАДИ

Агрономия — олим агрономлар тайёрлайди (ўқиш муддати — 4 йилу 7 ой).

Ўсимликларни ҳимоя қилиш — ўсимликларни ҳимоя қилиш бўйича олим-агрономлар тайёрлайди (ўқиш муддати — 4 йилу 7 ой).

Гидромелиорация — инженер-мелиораторлар тайёрлайди (ўқиш муддати — 5 йил).

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш — қишлоқ хўжалигини механизациялаш бўйича инженер-механиклар тайёрлайди (ўқиш муддати — 5 йил).

Мелиорация ишларини механизациялаш — мелиорация ишларини механизациялаш бўйича инженер-механиклар тайёрлайди (ўқиш муддати — 5 йил).

Агросаноат комплекслари тармоқларини бошқариш ва унинг иқтисоди — иқтисодчи-ташкилотчилар тайёрлайди (ўқиш муддати — 5 йил).

ЎҚИШГА КИРУВЧИЛАР ҚУЙИДАГИ ФАНЛАРДАН ИМТИҲОН ТОПШИРАДИЛАР:

Агрономия ва ўсимликларни ҳимоя қилиш ихтисослигига-БИОЛОГИЯ (оғзаки) **ВА ХИМИЯ** (оғзаки)-касбга оид фанлар ҳисобланади; **ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЕТ** (иншо)-касбга оид эмас фан ҳисобланиб, «қониқарли» ёки «қониқарсиз» баҳоланади.

Қишлоқ хўжалигини механизациялаш, гидромелиорация ва мелиорация ишларини механизациялаш ихтисосларига-МАТЕМАТИКА (оғзаки) ва **ФИЗИКА** (оғзаки)-касбга оид фанлар ҳисобланади; **ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЕТ** (иншо)-касбга оид эмас фан ҳисобланиб, «қониқарли» ёки «қониқарсиз» баҳоланади.

Агросаноат комплекслари тармоқларини бошқариш ва унинг иқтисоди ихтисослигига-МАТЕМАТИКА (оғзаки), **БИОЛОГИЯ** (оғзаки)-касбга оид фанлар ҳисобланади; **ОНА ТИЛИ ВА АДАБИЕТ** (иншо)-касбга оид эмас фан ҳисобланиб, «қониқарли» ёки «қониқарсиз» баҳоланади.

Ўрта мактабни олтин (кумуш) медаль, ҳунар-техника билим юрти ёки ўрта махсус ўқув юртини имтиёзли диплом билан битирганлар мутахассислигига кўра қуйидаги фанлар бўйича кириш имтиҳонларини топширадилар:

Агрономия ва ўсимликларни ҳимоя қилиш ихтисослигига кирувчилар-БИОЛОГИЯ (оғзаки), гидромелиорация ва мелиорация ишларини механизациялаш ихтисосига кирувчилар-**ФИЗИКА** (оғзаки), қишлоқ хўжалигини механизациялаш ва агросаноат комплекслари тармоқларини бошқариш ва унинг иқтисоди ихтисосларига кирувчилар-**МАТЕМАТИКА** (оғзаки).

Имтиҳонни «беш» баҳога топширганлар кейинги кириш имтиҳонларидан озод қилинади. Агар «тўрт» ёки «уч» баҳога топширса, қолган фанлардан ҳам имтиҳон топширадилар.

Олий билимгоҳга қабул қилишда ҳарбий хизматдан бўшатилган, ҳукумат томонидан белгиланган ҳуқуқларга эга бўлганлар, ота-онасиз қолганлар, 1 ва 2 гуруҳ ногиронлари, ишлаб чиқариш ташкилотлари билан шартнома тузганлар танловда имтиёзларга эга бўладилар.

Ариза билан қуйидаги ҳужжатлар қўшиб топширилади: ўрта маълумоти ҳақида ҳужжат (асли), меҳнат дафтарчасидан кўчирма (ишлаётганлар учун), 6 дона фотосурат (бош кийимсиз 3×4 см. ҳажмда), медицина маълумотномаси (форма № 086/У).

Паспорт, ҳарбий билет (заҳирадаги ҳарбий хизматчилар учун) ёки ҳарбий рўйхатга олинганлик гувоҳномаси (чақириқ ёшидаги шахслар учун) шахсан кўрсатилади.

Ҳужжатлар 25 июндан 15 июлгача қабул қилинади.

Кириш имтиҳонлари эса 16 июлдан 1 августгача ўтказилади.

Олий билимгоҳ манзили: 711520, Андижон вилояти, Андижон райони, Куйган-ёр қишлоғи.

«ЮБИЛЕЙ» МАРКАЗИЙ СПОРТ САРОЙИДА

5—9 ИЮНЬ КУНЛАРИ

«САВОБ» хайрия фирмасининг

«ХИСЛАТ» соғломлаштириш маркази

Ўзбекистоннинг етакчи руҳий

муолажакори, экстрасенс

Абдурафиқ ҒОФУРОВнинг

ЭРОН ва ТУРКИЯ мамлакатлари бўйлаб сафари олдидан

СОҒЛОМЛАШТИРИШ СЕАНСЛАРИНИ ЎТКАЗАДИ

Биринчи сеанслардан сўнг (март ойида бўлиб ўтган), марказга йўлланган кўп сонли мактуб ва қўнғироқларда кишилар ўзларининг барча хасталикларидан форир бўлганларини баён этиб, муолажа сеансларини яна такрорлашни сўраганлар.

Эслатиб ўтамиз, А. ҒОФУРОВ барча касалликларни: муттасил бош оғриқлари, уйқусизлик, хафақон, бронхит, астма, қандли диабет, остеохондроз, полиатрит, артрит, юрак хасталиклари, ўпка, буйрак, жигар, ўт пуфаги, ошқозон-ичак, тери касалликларини даволайди. Умуртқа поғонаси, қўл ва оёқ суяклари жароҳатлангандаги оғриқларни йўқотади. Семизлик ва ориқлик, жинсий заифлик ва бефарзандлик каби дардлардан халос бўлишга ёрдам беради.

А. Ғофуров сеансларда қатнашиш имкониятига эга бўлмаган беморларнинг фотосуратлари орқали ҳам ўз таъсирини ўтказишдек ноёб қобилиятга эга.

Соғломлаштириш жараёнида муолажакор ҳохловчиларни руҳан ўзга сайёраларга юборади.

СЕАНСЛАР ҲАР КУНИ СОАТ 12, 15 ва 17.00 ДА БОШЛАНАДИ.

Чипталар спорт саройи кассаларида ва ваколатли тарқатувчилар томонидан сотилмоқда.

Маълумотлар олиш учун телефонлар: 46-03-12, 46-07-53, 77-56-10.

Ойнаи жаҳонда

10 МАЙ, ЖУМА

● ЎзТВ I

8.00 «Соғлом бўлай десангиз».
8.10 «Ҳайвонот оламида». Кинопрограмма.
9.10 «Дўстлик» студияси кўрсатади. «Рангинкамон».
9.55 Спорт кўрсатувлари: 1. «Қувноқ стартлар». 2. «Шоҳруҳ» клуби».
11.25 «Шеърият дафтаридан».
11.50 «Зимородок». Бадиий фильм («Беларусьфильм»).
13.05 «Бойчечаклар» тантанаси. Мусиқий томоша.
13.35 «Чорраҳа».

* * *

18.00 Янгиликлар.
18.10 «Оддий, хавфли саёҳат». Мультфильм.
18.20 «Касаба уюшмалари ҳаётидан».
18.50 «Ешлик оқшоми».
19.30 «Ахборот» (рус тилида).
19.50 Лирик тароналар.
20.30 Москва. «Время».
21.15 «Маърифатнома».
21.55 Тижорат хабарлари.
22.00 «Ахборот».
22.20 «Санъат усталари». Ўзбекистон ва Қирғизистонда хизмат кўрсатган артист Ерқиной Ҳотамова.
23.10 «Мимино». Бадиий фильм («Мосфильм»).
00.40 Эртанги кўрсатувлар тартиби.

● ЎзТВ II

19.05 «Қизиқарли учрашувлар».
20.00 «Пульс». Хабарлар.
20.10 «Бу менинг шаҳрим». Телеочерк.
20.30 Москва. «Время».
21.15 «Олқишлар».
22.30 «Д'Артаньян ва уч мушкетёр». Бадиий фильм.

● МТ I

6.00 «Тонгги поезд». СССР халқларининг қўшиқ ва рақслари.
6.30 Ритмик гимнастика.
7.00 Тонгги дам олиш программаси.
7.30 ТСН.
7.45 «Сиз яратган боғ».
8.15 Молдова Давлат «Жок» халқ рақс ансамблининг концерти.
8.50 «Олтин оҳу». Мультфильм.
9.20 Болалар учун фильм. «Домино» («Киевнаучфильм»).
10.20 Телевизион ҳужжатли фильм.
10.30 «Тонг юлдузи».
11.30 «Бурда моден» таклиф этади...».
12.00 МТнинг олтин хазинасидан. А. Н. Островский. «Ҳақиқат яхши, бахт эса ундан яхшироқ». ССР Иттифоқи Давлат академик Малий театрининг фильм-спектакли.
14.20 «Россия тароналари» Бутунроссия телерадио танловининг совриндори Петрозаводск шаҳар «Зоряйне» ансамбли куйлайди.
14.30 ТСН.
14.45 «Образ». Юқори синф ўқувчилари учун адабий кўрсатув.
15.45 Режиссёр Г. Натансон фильмлари. «Сершовқин кун». В. Розовнинг «Қувонч излаб» номли пьесаси мотивлари асосида («Мосфильм», 1960 й.).
17.30 «Халқаро панорама».
18.15 «Қора товуқ». Мультфильм.
18.35 «Севги карвони». С. Ротару иштирокида фильм-концерт премьераси.
19.10 МТ экранида биринчи марта. «Халос бўлган жаннати». Бадиий фильм (М. Горький номли киностудия, 1988 й.).
20.30 «Время».
21.15 «ВИД» программаси.
23.50 «Джаз туни».

● МТ II

8.00 Эрталабки бадантарбия машқлари.
8.15 «Сеҳрли ёввойи эчки». Мультфильм.
8.35 «Объектив». Собиқ ҳарбий фотомухбирлар А. В. Устинов ва М. И. Савинлар билан учрашув.
9.10 Рус тили.
9.40 «Қарор сатрларида». Олекмин қўриқхонасининг тақдири ҳақида (Якутск).

●

10.15
ЎЗБЕКИСТОН
ТЕЛЕВИДЕНИЕСИНИНГ
«ДЎСТЛИК»
ВИДЕОКАНАЛИ

●

«ҚИШЛОҚ ҲАҚИҚАТИ»
(«Сельская правда»)
Газета Центрального Комитета Компартии Узбекистана
Выходит на узбекском языке.

МАНЗИЛГОҲИМИЗ: 700083, ТОШКЕНТ, ЛЕНИНГРАД КЎЧАСИ, 32

ТЕЛЕФОНЛАР: Муҳаррир ўринбосарлари —33-44-43, 32-56-21, 33-16-27, 32-54-41, Масъул котиб — 33-09-93, 32-56-26. Масъул котиб ўринбосарлари — 32-56-25, 32-54-48, 32-54-47. Партия турмуши бўлими— 33-54-33, 32-56-22. Совет қурилиши бўлими —32-56-34. Деҳқончилик бўлими — 32-56-35, 32-54-51. Чорвачилик бўлими —32-56-33. Қишлоқ қурилиши бўлими —32-54-44. Маданият, адабиёт ва санъат бўлими — 33-54-33, 32-56-36, Ахборот ва спорт бўлими — 32-54-46, 32-56-39. Хатлар ва оммавий ишлар бўлими — 32-54-52. Безатиш бўлими—32-58-79. Эълонлар бўлими — 33-81-42.

БУЮРТМА № 5386. Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри. ИНДЕКС 64602. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12